

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Darina Veselá

Volný pohyb pracovníků

Diplomová práce

Olomouc 2012

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Volný pohyb pracovníků vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Ostravě dne 30. března 2012

Já, níže podepsaná Darina Veselá, autorka diplomové práce na téma Volný pohyb pracovníků, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. správci:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, Olomouc, 771 47, Česká republika

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, která se nazývá Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121 /2000 Sb.

V Ostravě dne 30. března 2012

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu JUDr. Ondreji Hamulákovi za vedení diplomové práce, poskytnutí cenných rad a připomínek a jeho vstřícnost při psaní diplomové práce.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 Náhled do problematiky volného pohybu pracovníků	9
1.1 Osobní a místní působnost čl. 45 SFEU	11
2 Charakteristika pojmu pracovník.....	13
2.1 Kdo je pracovníkem?.....	13
2.2 Přeshraniční prvek pracovníka	14
2.3 Definice pracovní činnosti.....	15
2.4 Kdo je tedy považován za pracovníka?	15
2.5 Výše, forma odměny a délka pracovního poměru	17
3 Pojem pracovníka v nové judikatuře SD	19
3.1 Pojetí pracovníka	19
3.2 Sociální výhody	21
3.3 Odborná příprava na zaměstnání	24
3.4 Daňové záležitosti	25
3.5 Shrnutí nové judikatury	25
4 Oprávnění pracovníka.....	26
4.1 Právo nebýt diskriminován.....	26
4.1.1 Nerozdílně aplikovatelná opatření, která zabraňují přístupu na trh.....	28
4.2 Přístup k zaměstnání.....	29
4.3 Vstup a pobyt na území jiného členského státu.....	30
4.4 Práva po skončení pracovního poměru.....	31
4.5 Právo trvalého pobytu.....	32
4.6 Rovné zacházení s pracovníky	32
4.6.1 Sociální výhody	32
4.6.2 Daňové výhody.....	35
4.7 Práva rodinných příslušníků pracovníka	35
4.7.1 Právo rodinných příslušníků na opuštění a na vstup na území členského státu.....	36
4.7.2 Právo rodinných příslušníků na pobyt v členském státě EU a jeho zachování	36
4.7.3 Právo rodinných příslušníků na trvalý pobyt a související práva.....	37
5 Povolená omezení volného pohybu pracovníků.....	39
5.1 Omezení z důvodu ochrany veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti.....	39
5.2 Omezení z důvodu ochrany veřejného zdraví	42
5.3 Povolené výjimky z rovného přístupu k zaměstnávání	43
5.4 Omezení zaměstnávání cizích státních příslušníků ve veřejné správě a podílu na výkonu veřejné moci	44
ZÁVĚR.....	47
ANOTACE.....	49
KLÍČOVÁ SLOVA.....	49
ABSTRACT	50
KEY WORDS	50
SOUPIS BIBLIOGRAFIE.....	51

ÚVOD

Téma diplomové práce se věnuje obsahu volného pohybu pracovníků, tedy jeho pojetí v primárním a sekundárním právu, zejména pak v rozsáhlé judikatuře Soudního dvora (dále jen SD). Cílem diplomové práce bude definovat pojem pracovníka a jeho postupné rozšiřování, který se událo od počátku Evropského společenství až do současné doby a dále pak bude věnován prostor právům a omezením vyplývajícím z volného pohybu pracovníků.

Časovým rozmezím pro práci s vybranou judikaturou bude užití dosud vydaných rozsudků SD, které formovaly obsah pojmu pracovník. Pro analýzu judikatury SD v druhé kapitole bude časové rozhraní rozsudků, jejichž řízení byla zahájena od 1. května 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie (dále jen EU), až do 31. prosince 2011, kdy byl vydán poslední rozsudek SD v oblasti volného pohybu pracovníků. V kapitolách objasňujících práva a omezení pracovníků, bude zdrojem aktuální právní úprava této oblasti.

Volnému pohybu pracovníků s ohledem na všechny jeho aspekty se velmi podrobně věnují zejména zahraniční autoři, avšak v jedné kapitole vedle řady dalších kapitol z oblasti evropského práva, jako jsou např. Catherine Barnard, Paul Craig a Gráinne de Búrca, kolektiv autorů Massimo Conduzzi, Alessandra Lang a Bruno Nascimbene, P. Mathijsen. Z českých autorů se věnují nejen volnému pohybu pracovníků Luboš Tichý, Vladimír Týč, Veronika Outlášková, Ivo Šlosarčík, Václav Stehlík a kol. autorů Univerzity Palackého v Olomouci a Pavel Svoboda. Podkladem pro práci s judikaturou budou knižní zdroje a následně pak databáze SD (www.curia.eu). Obsah zpracovávaného tématu je natolik rozsáhlý, že každá jednotlivá kapitola této práce může být a rovněž je předmětem mnoha bakalářských a diplomových prací.

Východiskem ke zpracování diplomové práce budou nejprve díla českých autorů, posléze k podrobnějšímu pochopení materie věci pak zahraniční literatura, judikatura SD, komentář k Lisabonské smlouvě, předmětná nařízení a směrnice, brožury a zprávy vydané orgány EU, články autorů zabývajících se problematikou volného pohybu osob a také internetové zdroje.

Metoda pro psaní diplomové práce byla zvolena jako teoretická pro první, druhou, čtvrtou a pátou kapitolu. K vypracování třetí kapitoly bude použita analytická metoda. Pro psaní této diplomové práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky a dvě hypotézy. *První výzkumná otázka:* Volný pohyb osob, jako jedna ze svobod vnitřního trhu dnešní EU byl zprvu realizován právě ekonomicky činnými osobami (pracovníky a samostatně výdělečně činnými osobami). Vzhledem k tomu, že zakládací smlouvy ani sekundární legislativa

neobsahují všeobecné vymezení pojmu pracovníka, je jeho chápání odvislé na základě judikatury SD. Kdo je považován za pracovníka a jaká jsou jeho práva? *Hypotéza první výzkumné otázky:* Obsah pojmu pracovník je definován SD široce. Osoba označená za pracovníka má větší rozsah oprávnění než osoba, která za něj nebyla označena. *Druhá výzkumná otázka:* Během necelých padesáti let od prvního rozsudku SD na poli svobody volného pohybu pracovníků (resp. svobody volného pohybu osob), zdaleka již neplatí, že pouze osoba již pracující spadá pod čl. 45 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen SFEU; dříve čl. 39 Smlouvy o založení Evropského společenství, který nahradil čl. 48 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství). Pojem pracovníka byl v průběhu času rozšiřován. Je možné vysledovat jeho další rozšíření? *Hypotéza druhé výzkumné otázky:* Za pracovníka spadajícího pod právní úpravu čl. 45 SFEU je možné podřadit i další životní skutečnosti osob, a které se před stanoveným zkoumaným obdobím (1. května 2004 až 31. prosince 2011) nestaly předmětem předběžné otázky podané k SD.

Současná legislativní úprava, užitá v diplomové práci, není jednoznačně určena migrujícím pracovníkům (jako tomu bylo před dubnem 2004), vyjma nařízení č. 492/2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie. Na pracovníky jako na kategorii osob se vztahuje směrnice 2004/38/ES o právu pohybu a pobytu v EU, která je určena občanům EU a jejich rodinným příslušníkům. Proto v diplomové práci v částech, ve kterých je použita tato směrnice, jsou uváděny pojmy pracovník, ačkoliv směrnice používá termín občan EU. Tam kde, je to nutné, ponechávám termín občan EU. Legislativa uvádí vedle pracovníků, nebo spíše osob zaměstnaných, také osoby samostatně výdělečně činným (dále jen OSVČ) a vysílané pracovníky, kterým v této práci nebude věnován prostor, neboť tyto kategorie pracujících osob spadají pod jinou právní úpravu spojenou s volným poskytováním služeb.

Diplomová práce je rozdělena do pěti kapitol, které se dále člení do jednotlivých podkapitol. První kapitola *Náhled do problematiky volného pohybu pracovníků* uvádí postavení pracovníků v rámci volného pohybu osob. Volný pohyb osob je nejprve zrealizován právě prostřednictvím osob s ekonomickým prvkem, tedy pracovníků a OSVČ. V roce 1993 s příchodem institutu občanství EU již nebylo nutné prokazovat ekonomický prvek při uskutečňování volného pohybu osob. Objasníme si také působnost čl. 45 SFEU v kapitole této smlouvy. Netýká se výhradně jen pracovníků, jak by mohlo plynout z názvu kapitoly v SFEU. Druhá a důležitá kapitola této práce nese název *Charakteristika pojmu pracovníka*, kde bude vysvětleno, na základě jakých kritérií je osoba pracující považována za pracovníka. Zda jej lze vykládat podle národního práva nebo unijního, zda existují limity, kdy lze osobu považovat za pracovníka, jako např. výše odměny, odpracovaná doba. Další stěžejní kapitolou

je třetí kapitola s názvem *Pojem pracovníka v nové judikatuře Soudního dvora*, kde se v rámci výše uvedeného předmětného období zaměříme na judikaturu SD v oblasti volného pohybu pracovníků a přiblížíme některá vybraná jeho rozhodnutí. Podíváme se také na to, zda došlo k rozšíření pojmu pracovníka a s jakými skutečностями se SD musel vypořádat v rámci jejich řešení. Čtvrtá kapitola *Oprávnění pracovníka* má za úkol představit práva spojená s volným pohybem pracovníků, jako právo na nediskriminaci, rovné zacházení, právo na přístup k zaměstnání, práva spojená s opuštěním země, vstupu na území jiného státu EU, právo pobytu včetně trvalého pobytu a rovněž práva jeho rodinných příslušníků. Pátá kapitola *Povolená omezení volného pohybu pracovníků* uzavírá tuto práci a věnuje se omezením pohybu na základě ochrany veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví, které platí obecně i pro osoby, jež nejsou pracovníky. Dalšími odůvodnitelnými omezeními, která se však týkají výhradně pracovníků, jsou požadavky jazykových znalostí, kvalifikace a omezení výkonu práce ve veřejné správě.

Předmětem diplomové práce nebude ekonomické pojetí volného pohybu pracovníků, tedy kolik osob využilo tohoto práva, a dále jaké důvody je k tomu vedly apod. Rovněž se nebudu zabývat zaměstnaneckou politikou a podrobnou sociální tematikou volného pohybu osob.

1 Náhled do problematiky volného pohybu pracovníků

Dříve, než se začneme věnovat samotnému volnému pohybu pracovníků, je nutné zmínit volný pohyb osob. Svoboda volného pohybu osob, jako jedna ze čtyř svobod zaručená ve vnitřním trhu EU, zahrnuje obecně pohyb osob za prací, podnikáním, studiem i cestováním. Týká se tedy i pracovníků (osoby nejen již pracující ale i hledající zaměstnání v jiných členských státech), podnikatelů, studentů, důchodců, rentiérů i jiných nevýdělečně činných osob.¹ Přesto nelze stejná pravidla uplatnit u všech výše zmíněných kategorií osob. V rámci volného pohybu osob je nutné rozlišovat volný pohyb osob od volného pohybu pracovníků a svobody usazování, resp. podnikání.² Je tedy potřeba zmínit, že právní úprava týkající se pracovníků, je rovněž zahrnuta v nejobecnější směrnici 2004/38/ES,³ kterou se budeme zabývat.

Do počátku 90. let byl volný pohyb osob, viděn optikou zejména volného pohybu ekonomicky činných osob (zaměstnanců, podnikatelů, živnostníků)⁴ a jejich rodinných příslušníků.⁵ Až později, po roce 1990 na základě Jednotného evropského aktu, byl volný pohyb osob rozšířen i na jiné osoby⁶, jakožto studenty, osoby žijící z nezávislých příjmů a důchodce.⁷ Důležitým mezníkem je rovněž zavedení občanství EU Maastrichtskou smlouvou v roce 1993⁸, jež je doplňkem státního občanství členského státu EU (dále jen státu) a nese s sebou řadu práv a povinností občanů EU (čl. 20 – 25 Smlouvy o fungování EU; dále jen SFEU), např. právo svobodného pohybu a pobytu na území států vyjma omezení a podmínek stanovených Smlouvami, právo na diplomatické zastoupení, aktivní a pasivní volební právo aj. (čl. 20-25 SFEU). Občanstvím EU tak byla svoboda pohybu a pobytu rozšířena na všechny občany EU bez nutnosti vykonávat ekonomickou činnost.⁹ Práva občanů EU k pohybu

---

¹ MÜLLER, Milan. Veřejnoprávní funkce EU. IN KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 144.

² VAVRÁK, Tomáš. Volný pohyb osob. *EMP*, roč. XII, rok 2003, č. 4, s. 23.

³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 74/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.

⁴ TÝČ. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2010, s. 179.

⁵ JURMAN, Miroslav. *15810. Co znamená volný pohyb osob v EU?* [online]. Epravo.cz, 21. února 2002 [cit. 18. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/co-znamenava-volny-pohyb-osob-v-eu-15810.html>>.

⁶ TÝČ. *Základy práva Evropské unie...*, s. 179.

⁷ JURMAN, Miroslav. *15810. Co znamená volný pohyb osob v EU?* [online]. Epravo.cz, 21. února 2002 [cit. 18. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/co-znamenava-volny-pohyb-osob-v-eu-15810.html>>.

⁸ Až Amsterodamskou smlouvou z roku 1997 (v platnost 1999) bylo doplněno, že občanství EU nenahrazuje státní občanství občana členského státu EU.

⁹ VALEČKOVÁ, Pavla. *Volný pohyb pracovníků*. [online]. Právní rádce, 23. června 2004 [cit. 18. listopadu 2011] Dostupné na <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-14535250>>.

a pobytu v EU, stejně tak i jejich omezení (čl. 20 odst. 2 písm. a) a poslední věta tohoto odstavce, čl. 21 odst. 1, 45 SFEU) jsou rozvedena zejména v sekundární legislativě (směrnice 2004/38/ES aj.).¹⁰

Volný pohyb pracovníků tak představuje možnost ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa (čl. 45 odst. 3 písm. a) SFEU). Z této formulace lze poznat, že volný pohyb pracovníků se nevztahuje jen na osoby, kterým již vznikl pracovní poměr, ale týká se rovněž osob, které vážně chtějí vykonávat činnost jako zaměstnanec. Existuje však časový limit tohoto ucházení se o zaměstnání, který byl dán judikaturou SD. Jde o max. tříměsíční lhůtu pro hledání práce, poté hostitelský stát může požádat občana EU, aby opustil území hostitelského státu, pokud však takováto osoba neprokáže, že pokračuje v hledání zaměstnání a má skutečnou šanci být zaměstnána.¹¹

S možností ucházet se o pracovní místo, logicky souvisí i pohyb¹² po EU - opuštění domovského státu a vstup na území hostitelského státu (čl. 4 a 5 směrnice 2004/38/ES) za tímto účelem, přijetí nabízené práce a vykonávání její činnosti (čl. 1 odst. 1 nařízení č. 492/2011). Takováto osoba má rovněž právo pobývat ve státě a zároveň ohlásit svou přítomnost, požadují-li to národní orgány tohoto státu (čl. 5 odst. 5 směrnice 2004/38/ES), kde vykonává svou práci a po jejím skončení zde také může zůstat.¹³ Čl. 45 odst. 3 SFEU se však nevztahuje na zaměstnání ve veřejné správě. Vyjmenování nebo vymezení těchto zaměstnání nenajdeme dále ve SFEU, ale musíme nahlédnout do judikatury SD. Více o tom však v kapitole věnované tomuto tématu. Další články zařazené v kapitole pracovníci ve SFEU se týkají: přijímání sekundární legislativy k usnadnění volného pohybu pracovníků (čl. 46), zajištění vytváření společných programů na výměnu mladých pracovníků (čl. 47) a přijímání sekundární legislativy v oblasti sociálního zabezpečení (čl. 48).

Původní právní úprava byla rozdělena podle kategorií osob. Zvlášť pro ekonomicky činné osoby (a jejich rodinné příslušníky), které byly dále rozděleny na pracovníky a samostatně výdělečně činné osoby a zvlášť pro studenty. V současné době platí *směrnice 2004/38/ES*, která tak představuje ucelenou právní úpravu pro všechny výše zmíněné

---

¹⁰ PEJCHALOVÁ, Vladimíra. IN: SYLLOVÁ, Jindřiška et al. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 250-251.

¹¹ MATHIJSSEN, P. S. R. F. *A Guide to European Union Law*. 8. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2004, s. 195.

¹² Právo každého občana EU na svobodný pohyb a pobyt na území státu s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách a v opatřeních přijatých k jejich provedení je uveden v čl. 21 odst. 1 SFEU.

¹³ Právo pracovníka zůstat v státě upravovalo dnes již zrušené nařízení Komise (EHS) ze dne 29. června 1970 č. 1251/70 o právu pracovníků zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání v tomto státě, které bylo zrušeno nařízením Komise č. 635/2006, neboť čl. 17 směrnice 2004/38 přebírá podstatnou část nařízení č. 1251/70.

kategorie osob.¹⁴ Dalším právním předpisem upravující problematiku týkající se výhradně volného pohybu pracovníků je *nařízení č. 492/2011*, které je v platnosti od 16. června 2011¹⁵ a které zrušilo nařízení č. 1612/68 a jeho změny.

1.1 Osobní a místní působnost čl. 45 SFEU

Právo volného pohybu je přiznáno všem pracovníkům, ať už se jedná o stálé, sezónní nebo příhraniční¹⁶ pracovníky, ale i pracovníkům¹⁷ vykonávající svou činnost za účelem poskytování služeb (bod 5 nařízení č. 492/2011). Osobní působnosti čl. 45 SFEU zahrnuje i další kategorie osob, kromě samotných migrujících pracovníků. Jedná se o rodinné příslušníky bez ohledu na státní příslušnost, osoby, které si zachovávají postavení pracovníka (čl. 7 odst. 3 směrnice 2004/38/ES) a uchazeče o zaměstnání.¹⁸ Byť oprávnění rodinných příslušníků výslovně nejsou uvedena v tomto článku, výkon jejich práva pohybu a pobytu, je odvozen ve vztahu k pracovníkovi na základě směrnice 2004/38/ES. Zakotvení práva pohybu a pobytu rodinných příslušníků snáze umožní pracovníkům realizaci jejich právo k volnému pohybu,¹⁹ a proto je podporováno.

Z osobní působnosti čl. 45 SFEU jsou vyňati státní příslušníci, kteří vykonávají práci v domovském státě (tzv. situace bez evropského prvku), příslušníci přidružených zámořských zemí a území (dle Přílohy II SFEU), státní příslušníci nečlenských (tzv. třetích) zemí, ledaže je mezi tímto státem a EU uzavřena dohoda, jako např. se třemi zeměmi Evropského hospodářského prostoru²⁰ (dále jen EHP) - Island, Lichtenštejnsko, Norsko a také se

---

¹⁴ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie...*, s. 182.

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie. (kodifikované znění), Text s významem pro EHP.

¹⁶ *Příhraniční pracovník*, někdy nazýván také jako přeshraniční pracovník, pendler, je zaměstnaná osoba nebo OSVČ, která pracuje v jiném členském státě, než bydlí a kam se vrací minimálně jednou týdně. IN: EVROPSKÁ KOMISE. *Předpisy EU v oblasti...*, s. 44.

¹⁷ Pracovník vykonávající svou činnost za účelem poskytování služeb, nazývaní častěji jako vyslaný pracovník. Jimi se zabývá Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES ze dne 16. prosince 1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb. Pro účely této směrnice se „vyslaným pracovníkem“ rozumí pracovník, který po omezenou dobu vykonává práci na území jiného členského státu, ve kterém obvykle pracuje. Pracovník pro účely této směrnice je vymezen podle právních předpisů členského státu, na jehož území byl vyslán. IN: citovaná směrnice. Může být vyslán na dobu nepřekračující 24 měsíců. IN: EVROPSKÁ KOMISE. *Předpisy EU v oblasti...*, s. 44.

¹⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Potvrzení volného pohybu pracovníků: práva a hlavní vývojové změny*. S. 7.

¹⁹ STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondřej, PETR, Michal. *Praktikum práva Evropské unie. Vnitřní trh*. Praha: Leges, 2011, s. 133.

²⁰ Dohoda o EHP z roku 1994.

SD nerad aplikuje tyto dohody o pohybu pracovníků z důvodů jejich podmíněnosti a nedostatečné přesnosti. IN: SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 240.

Švýcarskem.²¹ U Švýcarska je trochu specifická situace, neboť volný pohyb osob (včetně pracovníků) je upraven Dohodou o volném pohybu osob z roku 1999.²² Další státem, jehož pracovníci mohou pracovat v EU je Turecko na základě Dohody o přidružení Evropského hospodářského společenství – Turecko z roku 1963.

Územní působnost čl. 45 SFEU je vysvětlena v čl. 52 Smlouvy o Evropské unii (dále jen SEU), tedy můžeme říci, že právo volného pohybu pracovníků platí ve všech členských státech EU.

---

²¹ *Přechodné období pro volný pohyb pracovníků*. [online]. MPSV, 9. března 2010 [cit. 17. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.mpsv.cz/cs/1282>>.

²² Celý název zní: Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob. Práva přiznaná touto dohodou mají omezenější působnost než práva, která jsou přiznaná směrnicí 2004/38.

2 Charakteristika pojmu pracovník

Předmětem této kapitoly bude definovat pojem migrujícího pracovníka od počátku vzniku Společenství až do roku přistoupení ČR do EU. Zjistíme, zdali je možné zahrnout sportovce, studenta, uchazeče o zaměstnání pod definici pracovníka nebo tato osoba musí dosahovat určité úrovně odměny aj. V této kapitole budeme vycházet z judikatury od 60. let, kdy byla vynesena první rozhodnutí v oblasti volného pohybu pracovníků až do přistoupení České republiky do EU, neboť judikatura následující po tomto období, bude předmětem třetí kapitoly.

Předmětným ustanovením ve SFEU, které se týká volného pohybu pracovníků, je Hlava IV Volný pohyb osob, služeb a kapitálu, zejména jeho Kapitola 1 Pracovníci (čl. 45-48). V této smlouvě ani v SEU a v Smlouvě o založení Evropského společenství pro atomovou energii nenajdeme definiční objasnění, kdo je pracovníkem. Odpověď však nalezneme v judikatuře SD. Nepostačí nám jedno či dvě jeho rozhodnutí, neboť jak se naskýtal různé životní situace osob, které by mohly být zahrnuty pod problematiku vymezení pojmu, tak se rozšiřovala i definice pracovníka. SD několikrát poukázal na správné pojetí výkladu pojmu pracovníka, tudíž že je potřeba jej vidět ve světle unijního (dříve komunitárního) práva a nikoli v právu jednotlivých členských států (75/63 Unger²³, 53/81 Levin²⁴) a také jej vykládat extenzivně²⁵ (53/81 Levin²⁶, 139/85 Kempf,²⁷ 66/85 Lawrie-Blum²⁸).

2.1 Kdo je pracovníkem?

Pracovník je nesamostatně činná osoba,²⁹ která pracuje podle pokynů a za odměnu nebo protiplnění za vykonanou práci.³⁰ Samostatně výdělečná činnost totiž spadá pod čl. 49-55 SFEU (právo usazování). Vázanost pokyny je také důležitý rys pro charakteristiku pracovníka, neboť tím se odlišuje od volného pohybu osob samostatně výdělečně činných.³¹ Rozlišení na pracovníky a OSVČ je nutné pro použití přechodných opatření vyhrazené pro

²³ Rozsudek ze dne 19. března 1964, *Unger / Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten* (75/63, ECR 1964, s. 177).

²⁴ Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Levin / Staatssecretaris van Justitie* (53/81, ECR 1982, s. 1035).

²⁵ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 452.

²⁶ Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Levin / Staatssecretaris van Justitie* (53/81, ECR 1982, s. 1035).

²⁷ Rozsudek ze dne 3. června 1986, *Kempf / Staatssecretaris van Justitie* (139/85, ECR 1986, s. 1741).

²⁸ Rozsudek ze dne 3. července 1986, *Lawrie-Blum / Land Baden-Württemberg* (66/85, ECR 1986, s. 2121).

²⁹ VĚRNÝ, Arsen, DAUSES, A. Manfred. *Evropské právo se zaměřením na rozhodovací praxi Evropského soudního dvora*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998, s. 108.

³⁰ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 452.

ZACKER, Christian, WERNICKE, Stephan. *Examinatorium evropského práva: základy, právo institucí, hmotné právo, právní ochrana*. 3. přeprac. vyd. Praha: LexisNexis CZ, 2005, s. 144.

pracovníky,³² kterými se nebudeme zabývat, neboť poslední přechodná opatření končí v roce 2013.

2.2 Přeshraniční prvek pracovníka

Aby pracovník podléhal právu EU, musí být označen za migrujícího pracovníka, dříve užívané sousloví komunitární pracovník. Jedná se tedy o občana EU, který využil svého práva volného pohybu, nejčastěji ze země původu (státu EU) vycestuje do jiného státu za účelem zaměstnání.³³ Mezi pracovníkem a státem výkonu zaměstnanecké činnosti musí existovat přeshraniční vztah a rovněž dostatečně úzký vztah k území EU³⁴ (C-248/96 *Grahame a Hollanders*³⁵ – vojenská služba v zámoří). Osoba zaměstnaná podle práva státu na území třetího státu³⁶ (C-214/94 *Boukhalfa*³⁷ – práce na velvyslanectví v Alžírsku, kde také měla bydliště; 9/88 *Lopes da Veiga*³⁸ - námořníci³⁹ a zaměstnanci na palubách letadel⁴⁰) nebo se vztahem k právu státu, je rovněž pracovníkem.⁴¹

Za migrujícího pracovníka můžeme považovat osobu také v jejím státě původu (stát) v případě, že využívá práva volného pohybu a poté se vrátí do své země původu (C-370/90 *Singh*).⁴² Existuje ještě kategorie příhraničních pracovníků, tedy pracovníků, kteří pobývají⁴³ v jednom státě (resp. kam se vrací) a pracují v jiném státě. Na ně se rovněž vztahuje právo volného pohybu pracovníků v tom státě, v němž jsou zaměstnání⁴⁴ (C-357/89 *Raulin*).⁴⁵

---

³² EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 5.

³³ Tamtéž, s. 6.

³⁴ LENAERTS, Koen, NUFFEL, Van Peit, BRAY, Robert. *Constitutional Law of the European Union*. 2. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2005, s. 178.

³⁵ Rozsudek ze dne 13. listopadu 1997, *Grahame and Hollanders / Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging* (C-248/96, ECR 1997, s. I-6407).

³⁶ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. Páté vydání. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 716-717.

³⁷ Rozsudek ze dne 30. dubna 1996, *Boukhalfa / Bundesrepublik Deutschland* (C-214/94, ECR 1996, s. I-2253).

³⁸ Rozsudek ze dne 27. srpna 1989, *Lopes da Veiga / Staatssecretaris van Justitie* (9/88, ECR 1989, s. 2989).

³⁹ CONDINANZI, Massimo, LANG, Alessandra, NASCIMBENE, Bruno. *Citizenship of the Union and Free Movement of Persons*. Leiden, Boston: Martinus nijhoff Publishers, 2008. S. 68

⁴⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 5-7.

⁴¹ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 716 - 717.

⁴² Rozsudek ze dne 7. července 1992, *The Queen / Immigration Appeal Tribunal and Surinder Singh, ex parte Secretary of State for the Home Department* (C-370/90, ECR 1992, s. I-4265).

⁴³ Jestliže příhraniční pracovník má pobyt v členském státě, jehož není státním příslušníkem, tak se může dovolávat v daném členském státě evropského práva jako soběstačná hospodářky neaktivní osoba. IN: EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 6.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Rozsudek ze dne 26. února 1992, *Raulin / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (C-357/89, ECR 1992, s. I-1027).

2.3 Definice pracovní činnosti

Základem pro přidělení statusu pracovníka je definování pracovního poměru nebo pracovní činnosti, k jehož výkladu došel SD v rozsudku 66/85 *Lawrie-Blum*,⁴⁶ jako vykonávané činnosti pod vedením nadřízené osoby a za tuto činnost dostává odměnu (mzdu, plat, naturální plnění). Jde tedy o závislý vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem⁴⁷ (C-268/99 *Jany*,⁴⁸ 151 a 152/04 *Nadin a Durre*⁴⁹) na rozdíl od OSVČ. Není rozhodující, zda je pracovní činnost vykonávaná ve veřejnoprávním nebo soukromoprávním vztahu⁵⁰ (152/73 *Sotgiu*,⁵¹ 307/84 *Komise v. Francie*⁵²). Činnost však musí být skutečná a efektivní, nezahrnující činnosti malého rozsahu, které by se považovaly za čistě okrajové a vedlejší⁵³ (53/81 *Levin*)⁵⁴ a musí vykazovat hospodářskou hodnotu pro zaměstnavatele (66/85 *Lawrie-Blum*).⁵⁵ Výkonnost pracovníka nehraje roli⁵⁶ (344/87 *Bettray*,⁵⁷ C-3/90 *Bernini*⁵⁸). Je rovněž potřeba zohlednit všechny okolnosti případu, které souvisí s povahou vykonávaných činností a pracovního poměru (C-413/01 *Ninni-Orasche*).⁵⁹ Počet hodin nutných k seznámení se s činnostmi v rámci krátkodobé odborné přípravy (C-3/90 *Bernini*)⁶⁰ a postupné navyšování odměny může být vodítkem pro chápání vykonávané práce jako činnosti s rostoucí hospodářskou hodnotou pro zaměstnavatele⁶¹ (C-188/00 *Kurz*).⁶²

2.4 Kdo je tedy považován za pracovníka?

Osoby, které pracovaly v hostitelském státě a již zde nepracují, zpravidla ztrácejí postavení pracovníka (C-85/96 *Martínez Sala*),⁶³ avšak směrnice 2004/38/ES v čl. 7 odst. 3

⁴⁶ Rozsudek ze dne 3. července 1986, *Lawrie-Blum / Land Baden-Württemberg* (66/85, ECR 1986, s. 2121).

⁴⁷ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 452-454.

⁴⁸ Rozsudek ze dne 20. listopadu 2001, *Jany and others* (C-268/99, ECR 2001, s. I-8615).

⁴⁹ Rozsudek ze dne 15. prosince 2005, *Nadin and Nadin-Lux* (C-151/04 and C-152/04, ECR 2005, s. I-11203).

⁵⁰ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 454.

⁵¹ Rozsudek ze dne 12. února 1974, *Sotgiu / Deutsche Bundespost* (152/73, ECR 1974, s. 153).

⁵² Rozsudek ze dne 3. června 1986, *Commission / France* (307/84, ECR 1986, s. 1725).

⁵³ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 5.

⁵⁴ Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Levin / Staatssecretaris van Justitie* (53/81, ECR 1982, s. 1035).

⁵⁵ Rozsudek ze dne 3. července 1986, *Lawrie-Blum / Land Baden-Württemberg* (66/85, ECR 1986, s. 2121).

⁵⁶ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 453-454.

⁵⁷ Rozsudek ze dne 10. července 1990, *Greece / Commission* (334/87, ECR 1990, s. I-2849, Summ.pub.).

⁵⁸ Rozsudek ze dne 26. února 1992, *Bernini / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (C-3/90, ECR 1992, s. I-1071).

⁵⁹ Rozsudek ze dne 6. listopadu 2003, *Ninni-Orasche* (C-413/01, ECR 2003, s. I-13187).

⁶⁰ Rozsudek ze dne 26. února 1992, *Bernini / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (C-3/90, ECR 1992, s. I-1071).

⁶¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 5.

⁶² Rozsudek ze dne 19. listopadu 2002, *Kurz* (C-188/00, ECR 2002, s. I-10691).

⁶³ Rozsudek ze dne 12. května 1998, *Martínez Sala / Freistaat Bayern* (C-85/96, ECR 1998, s. I-2691).

uvádí situace, za kterých si takováto osoba ponechává status pracovníka.⁶⁴ Osoba nezaměstnaná, nejedná-li se o trvalou nezaměstnanost, je považována rovněž za pracovníka, dále osoba, která je přechodně nezaměstnaná a hledá si práci,⁶⁵ (39/86 Lair,⁶⁶ C-85/96 Martínez Sala⁶⁷). Nezaměstnaného lze zařadit pod čl. 45 SFEU po dobu šestiměsíčního hledání práce (C-292/89 Antonissen),⁶⁸ ale i déle, pokud pokračuje v hledání zaměstnání a má reálnou šanci najít práci⁶⁹ (C-344/95 Komise v. Belgie).⁷⁰ Na osobu ucházející se o práci a již pracující osobu se vztahuje stejné právo pobytu na území státu, stejná práva v oblasti přístupu k zaměstnání, avšak osoba hledající práci již nemá nárok na sociální a daňové výhody jako zaměstnaná osoba.⁷¹

Podle primárního práva nejsou žáci a studenti považováni za pracovníky, avšak podle judikatury ano, zvláště s ohledem na volný pohyb a přístup ke vzdělání⁷² (C-27/91 Le Manoir,⁷³ C-109/92 Wirth⁷⁴). Studující nebo OSVČ může být také pracovníkem, pokud vykonává druhou činnost v jiném státě⁷⁵ (C-106/91 Ramrath).⁷⁶ Pracovníkem je i student, který se dále vzdělává v návaznosti na přerušovaný pracovní poměr⁷⁷ (39/86 Lair,⁷⁸ C-357/89 Raulin⁷⁹), dále stážista vykonávající přípravnou praxi jako dočasný zaměstnanec⁸⁰ (C-109/04 Kranemann)⁸¹.

Sportovci ať už profesionální či amatérští s placeným zaměstnáním také vykazují činnost hospodářské povahy, a proto jsou považováni za pracovníky⁸² (36/74 Walrave a Koch,⁸³ 13/76 Donà,⁸⁴ C-415/93 Bosman,⁸⁵ C-176/96 Lehtonen a Castors Braien,⁸⁶

---

⁶⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 7. Podmínky, za kterých si osoba ponechává status pracovníka, jsou uvedeny v kapitole 4.4 zabývající se právy pracovníka po skončení pracovního poměru.

⁶⁵ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 454.

⁶⁶ Rozsudek ze dne 21. června 1988, *Lair / Universität Hannover* (39/86, ECR 1988, s. 3161).

⁶⁷ Rozsudek ze dne 12. dubna 1998, *Martínez Sala / Freistaat Bayern* (C-85/96, ECR 1998, s. I-2691).

⁶⁸ Rozsudek ze dne 26. února 1991, *The Queen / Immigration Appeal Tribunal, ex parte Antonissen* (C-292/89, ECR 1991, s. I-745).

⁶⁹ BARNARD. *The substantive law of the EU...*, s. 268.

⁷⁰ Rozsudek ze dne 20. února 1997, *Commission / Belgium* (C-344/95, ECR 1997, s. I-1035).

⁷¹ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 138.

⁷² TICHÝ. *Evropské právo*. S. 455.

⁷³ Rozsudek ze dne 21. listopadu 1991, *URSSAF / Hostellerie Le Manoir* (C-27/91, ECR 1991, s. I-5531).

⁷⁴ Rozsudek ze dne 7. prosince 1993, *Wirth / Landeshauptstadt Hannover* (C-109/92, ECR 1993, s. I-6447).

⁷⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 6.

⁷⁶ Rozsudek ze dne 20. dubna 1992, *Ramrath / Ministre de la Justice* (C-106/91, ECR 1992, s. I-3351).

⁷⁷ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 452.

⁷⁸ Rozsudek ze dne 21. června 1988, *Lair / Universität Hannover* (39/86, ECR 1988, s. 3161).

⁷⁹ Rozsudek ze dne 26. února 1992, *Raulin / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (C-357/89, ECR 1992, s. I-1027).

⁸⁰ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 452.

⁸¹ Rozsudek ze dne 17. března 2005, *Kranemann* (C-109/04, ECR 2005, s. I-2421).

⁸² EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 11.

⁸³ Rozsudek ze dne 12. prosince 1974, *Walrave and Koch / Association Union Cycliste Internationale and others* (36/74, ECR 1974, s. 1405).

⁸⁴ Rozsudek ze dne 14. července 1976, *Dona / Mantero* (13/76, ECR 1976, s. 1333).

C-519/04 Meca-Medina⁸⁷). I úředníci EU nebo jiné mezinárodní organizace, kteří jsou občany EU a vykonávají své zaměstnání v jiném státě, než je stát jejich původu jsou považováni za migrující pracovníky⁸⁸ (C-411/98 Ferlini).⁸⁹

Každá činnost může být schopna založit status pracovníka, tedy pokud není výslovně zakázána hostitelským státem, avšak má být legální a také podléhat dobrým mravům.⁹⁰ Příkladem je prostituce (C-115/81 a 116/81 Adoui a Cornuaille),⁹¹ kdy občanky Francie byly servírkami a zároveň provozovaly prostituci v Belgii, kde sice nebyla zakázaná, ale měly být vyhoštěny, protože pohoršovaly mravy.⁹² Vyhostit tyto osoby nelze, neboť vyhoštění neprovádí vůči svým vlastním občanům, kteří provozují prostituci.⁹³

U uchazečů o zaměstnání může stát požadovat prokázání skutečné vazby mezi uchazečem a trhem práce hostitelského státu, která se prokazuje tak, že si osoba skutečně hledá zaměstnání po přiměřenou dobu.⁹⁴ Jedná se o šestiměsíční lhůtu pro hledání zaměstnání⁹⁵ od doby příjezdu na území hostitelského státu, pokud tedy uchazeč neprokáže, že stále hledá práci a má reálnou šanci být zaměstnán. V opačném případě může být požádán o opuštění území hostitelského státu⁹⁶ (C-292/89 Antonissen).⁹⁷

2.5 Výše, forma odměny a délka pracovního poměru

Výše odměny není důležitá pro určení statusu pracovníka, může být nižší, než je minimální mzda nebo nižší než je částka ve výši životního či existenčního minima v konkrétním státě⁹⁸ (53/81 Levin,⁹⁹ C-317/93 Nolte¹⁰⁰). Může být poskytnuto i naturální plnění

---

⁸⁵Rozsudek ze dne 15. prosince 1995, *Union royale belge des sociétés de football association and others / Bosman and others* (C-415/93, ECR 1995, s. I-4921).

⁸⁶ Rozsudek ze dne 13. dubna 2000, *Lehtonen and Castors Braine* (C-176/96, ECR 2000, s. I-2681).

⁸⁷ Rozsudek ze dne 18. července 2006, *Meca-Medina and Majcen / Commission* (C-519/04 P, ECR 2006, s. I-6991).

⁸⁸ Pozn. č. 487. LENAERTS, Koen – NUFFEL, Van Peit – BRAY, Robert. *Constitutional Law of the European Union*. 2. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2005. S. 175.

⁸⁹ Rozsudek ze dne 3. října 2000, *Ferlini* (C-411/98, ECR 2000, s. I-8081).

⁹⁰ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 455.

⁹¹ Rozsudek ze dne 18. května 1982, *Adoui and Cornuaille / Belgian State* (115 and 116/81, ECR 1982, s. 1665).

⁹² STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 122.

⁹³ VALEČKOVÁ, Pavla. *Volný pohyb pracovníků*. [online]. Právní rádce, 23. června 2004 [cit. 18. listopadu 2011] Dostupné na < <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-14535250>>.

⁹⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s.8.

⁹⁵ Evropská komise. *Právo svobodně se pohybovat a žít v Evropě: příručka občana EU o jeho právech*. S. 15.

⁹⁶ MATHIJSEN. *A Guide to European Union Law*. S. 195.

⁹⁷ Rozsudek ze dne 26. února 1991, *The Queen / Immigration Appeal Tribunal, ex parte Antonissen* (C-292/89, ECR 1991, s. I-745)

⁹⁸ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 454.

⁹⁹ Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Levin / Staatssecretaris van Justitie* (53/81, ECR 1982, s. 1035).

¹⁰⁰ Rozsudek ze dne 4. prosince 1995, *Nolte / Landesversicherungsanstalt Hannover* (C-317/93, ECR 1995, s. I-4625).

jako odměna za práci¹⁰¹ (196/87 Steymann,¹⁰² C-456/02 Trojani¹⁰³). Vedle odměny může pracovník čerpat i finanční podpory (139/85 Kempf).¹⁰⁴ Odměna může být také poskytována formou podílu na výnosech (C-3/87 Agegate).¹⁰⁵ Odměna dokonce nemusí být vyplácena zaměstnavatelem přímo, může být poskytnuta prostřednictvím třetí osoby – nositele pojištění.¹⁰⁶

Délka vykonávané pracovní činnosti není stanovena. Pracovníkem bude osoba, za podmínek základní definice stanovené Lawrie-Blum, která vykonává zaměstnání na plný pracovní úvazek, částečný úvazek – který nemusí být hlavní činností¹⁰⁷ (53/81 Levin,¹⁰⁸ C-357/89 Raulin¹⁰⁹) i příležitostně (C-357/89 Raulin).¹¹⁰ Činnost vykonávaná po kratší dobu, než je celkové trvání pobytu na území státu, rovněž není na překážku označení osoby za pracovníka¹¹¹ (C-413/01 Ninni-Orasche).¹¹²

---

¹⁰¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 4.

¹⁰² Rozsudek ze dne 5. října 1988, *Steymann / Staatssecretaris van Justitie* (196/87, ECR 1988, s. 6159).

¹⁰³ Rozsudek ze dne 7. září 2004, *Trojani* (C-456/02, ECR 2004, s. I-7573).

¹⁰⁴ Rozsudek ze dne 3. června 1986, *Kempf / Staatssecretaris van Justitie* (139/85, ECR 1986, s. 1741).

¹⁰⁵ Rozsudek ze dne 14. prosince 1989, *The Queen / Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte Agegate* (3/87, ECR 1989, s. 4459).

¹⁰⁶ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 454.

¹⁰⁷ Tamtéž. S. 455.

¹⁰⁸ Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Levin / Staatssecretaris van Justitie* (53/81, ECR 1982, s. 1035).

¹⁰⁹ Rozsudek ze dne 26. února 1992, *Raulin / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (C-357/89, ECR 1992, s. I-1027).

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 5.

¹¹² Rozsudek ze dne 6. listopadu 2003, *Ninni-Orasche* (C-413/01, ECR 2003, s. I-13187).

3 Pojem pracovníka v nové judikatuře SD

Obsah této kapitoly bude volně navazovat na předchozí kapitolu s cílem podat možné doplnění definice pracovníka a nahlédnout na problematiku týkající se volného pohybu pracovníků vyplývající z předběžných otázek předložených SD. Předmětem kapitoly budou vybrané rozsudky SD, jejichž předběžné otázky byly předloženy od května 2004, projednané a vydané k prosinci 2011. V rámci tematických podkapitol stručně rozebereme skutkový stav a závěr SD.

Nejjednodušší varianta způsobu práce s novou judikaturou databáze SD se jeví tato: zadat ukončená řízení, u data zvolit podání návrhu na zahájení řízení (od 1/5/2004 do 31/12/2011, resp. vyjma těch, u kterých nebyl v tomto období vydán rozsudek, tudíž spíše do 30/06/2010) a do oblasti vyhledávání uvést volný pohyb pracovníků. Zadáme-li slova v textu (např. pojem pracovník, pracovníci, volný pohyb pracovníků, článek 39 ES, článek 48 SFEU), může se stát, že tato slova nemusí být vyhledávána pospolu, ale objeví se v rozsudku zvlášť (zejména pojem, pracovník). Pokud bychom zadali datum jednání o rozsudku nebo jeho vyhlášení, vzhledem k tomu, že řízení o předběžné otázce trvá v průměru rok a půl, spadaly by zde i rozsudky, jejichž podání byla uskutečněna před vstupem ČR do EU. Tento způsob byl vyloučen, neboť některé tyto rozsudky jsou již předmětem předchozí kapitoly.

3.1 Pojetí pracovníka

I v rámci dalších rozsudků SD v námi zpracované nové judikatuře, můžeme zpozorovat, že statut pracovníka nebyl definičně vyčerpán, jak by se možná mohlo zdát na základě předchozí kapitoly, a můžeme tedy říci, že se objevují nové situace, v nichž může být osobě přiznán status pracovníka. Těmito situacemi může např. být výkon praxe na střední odborné škole, pokud souvisí s výkonem zaměstnání; změna místa bydliště při zachování výkonu práce, čímž se s tuzemského pracovníka stane příhraniční pracovník, který má však také nárok na sociální výhody jako migrující pracovník; práce vykonávaná jako au-pair a zaměstnání studenti z řad tureckých občanů mohou být označeni za pracovníka, stejně tak jako doktorand pracující na základě stipendijní smlouvy a také osoba, která měla skoro až zanedbatelný týdenní úvazek.

Odborná praxe v rámci středního odborného vzdělávání, souvisí-li s výkonem zaměstnání, může založit status pracovníka (bod 19-21). Proto pan Cikotic, jenž je občanem nečlenského státu, může uplatnit odvozené právo od své manželky, tedy právo pracovat v tom státě, ve kterém manželka vykonává svou činnost. Toto odvozené právo

manžela bez občanství EU nelze uplatnit ve státě, ve kterém oba bydlí (bod 28 rozsudku C-10/05 *Mattern a Cikotic*).¹¹³

V případě C-212/05¹¹⁴ paní Hartmann, rakouské státní příslušnosti, požádala o příspěvek na výchovu pro své děti. Její manžel bydlel a pracoval v Německu a později se za svou manželkou odstěhoval do Rakouska při zachování svého zaměstnání. Žádost byla zamítnuta, protože neměla bydliště v Německu a ani zde nepracovala. Jejímu manželovi bylo přiznáno postavení pracovníka, protože uplatnil výkon práva volného pohybu pracovníků (bod 17), byť se jednalo o přesun místa bydliště z jiného než pracovního důvodu (bod 18). V tomto případě měl být přiznán příspěvek manželce příhraničního pracovníka, pro nějž toto poskytnutí bylo sociální výhodou (bod 24-25), v opačném případě by se jednalo o nepřímou diskriminaci (bod 30-31).

Rozsudek C-294/06 *Payir a další*¹¹⁵ pojednává o slečně Payir a dvou studentech, všichni turecké státní příslušnosti, kteří přijeli do Velké Británie za účelem výkonu au-pair v prvním případě a u obou mužů za účelem studia, všichni na základě povolení ke vstupu. Slečna Payir mohla v rámci povolení pracovat pouze jako au-pair, její žádost o prodloužení povolení k pobytu byla zamítnuta. V průběhu odvolacích řízení byla podmínka jediného zaměstnání zrušena a mohla tak pracovat jako prodavačka, s tím že se prodloužení pobytu nevztahuje na práci au-pair. Turečtí studenti měli v povoleních k pobytu uvedeno, že mohou vykonávat zaměstnání max. 20 hod. týdně během semestru (pracovali na částečný úvazek jako číšníci). Prodloužení povolení nebylo umožněno, protože žádost o povolení k pobytu na základě čl. 6 odst. 1 rozhodnutí č. 1/80 o vývoj přidružení se nepoužije na studenty. Soud, který tak rozhodl, se domníval, že všechny tři osoby nejsou zapojeny do řádného pracovního trhu. SD však přiznal těmto osobám status pracovníka (skutečná a efektivní činnost ne okrajového vedlejšího charakteru vykonávaná pod vedením jiného za odměnu) a mohli se tak dovolávat zmíněného ustanovení za účelem prodloužení pracovního povolení a získat tak právo pobytu (bod 49).

V rozsudku C-94/07 *Raccanelli*¹¹⁶ byl za pracovníka označen doktorand, jež má uzavřenou stipendijní smlouvu (nemusí pracovat v ústavu, není pojištěn v rámci sociálního zabezpečení, osvobozen od daně z příjmu). *Raccanelli* dostával stipendium, které sloužilo jako příspěvek na obživu (nedostával tedy protiplnění za vědeckou činnost) a pracoval podle pokynů ústavu (soukromé obecně prospěšné sdružení). Mohlo se také jednat o diskriminaci

---

¹¹³ Rozsudek ze dne 30. března 2006, *Mattern and Cikotic* (C-10/05, ECR 2006, s. I-3145).

¹¹⁴ Rozsudek ze dne 18. července 2007, *Hartmann* (C-212/05, ECR 2007, s. I-6303).

¹¹⁵ Rozsudek ze dne 24. ledna 2008, *Payir a další* (C-294/06, ECR 2008, s. I-203).

¹¹⁶ Rozsudek ze dne 17. července 2008, *Raccanelli* (C-94/07, ECR 2008, s. I-5939).

zahraničního doktoranda vůči tuzemským, neboť mu zřejmě nebyl nabídnut výběr mezi stipendijní a pracovní smlouvu, která byla uzavírána s tuzemskými pracovníky (vč. participace na systému sociálního zabezpečení, sjednané odměny, povinného výkonu práce pro ústav a podléhání daním).

C-14/09 *Genc*¹¹⁷ – Paní *Genc*, turecké státní příslušnosti přijela za svým manželem, stejné státní příslušnosti, do Německa, který zde již žil. Získala povolení k pobytu a pracovní povolení. Pracovala jako uklízečka na 5,5 hodin týdně (odměna za práci pokrývala čtvrtinu minimálního příjmu nutného k pokrytí nákladů na živobytí dle německého práva) a pobírala sociální dávky. Žádost o prodloužení povolení k pobytu bylo zamítnuto, protože ji nelze kvůli nízké týdenní pracovní době považovat za pracovníka. Později byla zaměstnána na jiné pozici na 25 hodin týdně. SD přiznal této osobě postavení pracovníka (bod 33) i při tak nízkém počtu (5,5 hodin) týdenní pracovní doby.

3.2 Sociální výhody

V oblasti sociálních výhod nastaly rovněž nové skutečnosti, které je vhodné zmínit, např. členský stát si může stanovit určité podmínky nutné pro vyplácení sociálních dávek, ne však takové, které by mohly vést k diskriminaci, jak tomu bylo v případě uchazeče o první zaměstnání, jež žádal příspěvek, který byl podmíněn ukončením studia ve státě nároku, což však nezaručovalo prokázání faktické vazby s pracovním trhem ve státě nároku. Další věcí bylo rozhodnutí o nevyplácení dávky na dítě z důvodu bydliště mimo stát nároku a nedostatečně úzkého vztahu na pracovní trh ve státě nároku. V rozsudku *Hendrix* byla „porušena“ dosud platící zásada vyplácení sociálních dávek státem, v němž má osoba bydliště. Stalo se tak ve prospěch osoby, která změnila místo bydliště, avšak ponechala si zaměstnání v předchozím státě bydliště. V dalších rozsudcích najdeme neoprávněné zamítnutí dávky v nezaměstnanosti, zapříčiněné rozdílným zacházením s občany EU, dále klasifikování určité zálohy, která nemůže být vázána na místo bydliště, není-li tento postup řádně zdůvodněn ze strany státu, neoprávněné nepřiznání výhody plynoucí z důchodového spoření pro příhraniční pracovníky, zachování delší doby vyplácení dávek z důvodu vazby na pracovní trh státu a posledně uvedený případ se týká získání nároku příspěvku na penzijní připojištění při přechodu do provozovny v jiném státě avšak u téhož zaměstnavatel.

---

¹¹⁷ Rozsudek ze dne 4. února 2010, *Genc* (C-14/09, ECR 2010, s. I-931).

C-258/04 *Ioannidis*¹¹⁸ – řecký absolvent střední školy, jehož studium v Řecku bylo uznáno za rovnocenné pro studium na vysoké školy v Belgii, jejíž diplom posléze získal. Ve Francii absolvoval rekvalifikační kurz a po návratu do Belgie, zažádal o čekací příspěvek, který se poskytoval mladým uchazečům o první zaměstnání, jehož vyplácení mu nebylo přiznáno. Pokud by byl dítětem (aniž ukončil středoškolská studia v Belgii) závislým na rodiči migrujícím pracovníkovi, tak by pouto na pracovní trh bylo prokázáno a příspěvek by mu byl přiznán. SD shledal jediný belgický požadavek (vyplácení podmíněno absolvováním studia na střední škole v Belgii) jako neoprávněný, kterým nelze prokázat skutečnou vazbu žadatele na místní pracovní trh (bod 31).

C-213/05 *Geven*¹¹⁹ – Paní Geven, bydlícím v Nizozemsku, po narození dítěte pracovala v Německu na tři až 14 hodin týdně. Zažádala o příspěvek na výchovu, který jí nebyl vyplacen, protože v Německu neměla bydliště, ani obvyklý pobyt a její pracovní doba byla pod min. úrovní 15 hodin týdně. SD vyhodnotil, že pracovnice nemající bydliště v Německu, jejíž činnost není dostatečně významná (bod 26), má za následek nevyplácení příspěvku z důvodu nedostatečně úzkého vztahu s německým trhem práce.

C-287/05 *Hendrix*¹²⁰ – Pan Hendrix, bydlícím v Nizozemsku, dostával dávku pro tělesně postižené, kteří nejsou práce schopni (zde z 80 až 100 %). Tato dávka mu byla poměrně snížena s ohledem na vyplácenou mzdu za práci v Nizozemsku. Později se odstěhoval do Belgie, avšak při zachování svého zaměstnání, a tehdy mu bylo zastaveno vyplácení dávky, jelikož nebydlí v Nizozemsku. SD má za to, že se jednalo o sociální výhodu, byť rovněž uznal, že jde o nepřispěvkovou dávku, a tudíž nepřenositelnou do zahraničí. Přesto SD považuje podmínku bydliště za příliš tvrdou (může být namítána, jen je-li objektivně odůvodněná a přiměřená cíli) a umožnil vyplácet ji do zahraničí, neboť stát musí zohlednit, že pan Hendrix si zachoval své zaměstnání, čímž je doložena ekonomická a sociální vazba na stát (bod 57).

V rozsudku C-346/05 *Chateignier*¹²¹ byly zamítnuty dávky v nezaměstnanosti francouzské státní příslušnici, paní Chateignier, s bydlištěm v Belgii, která se provdala za belgického státního příslušníka. Důvodem bylo, že neodpracovala ani jeden den v Belgii. Podle národního práva je přihlédnuto u belgického občana k práci v zahraničí, jako kdyby pracoval v Belgii, zatímco u jiné státní příslušnosti pracovníka v EU nikoliv (bod 26),

---

¹¹⁸ Rozsudek ze dne 5. září 2005, *Ioannidis* (C-258/04, ECR 2005, s. I-8275).

¹¹⁹ Rozsudek ze dne 18. července 2007, *Geven* (C-213/05, ECR 2007, s. I-6347).

¹²⁰ Rozsudek ze dne 11. září 2007, *Hendrix* (C-287/05, ECR 2007, s. I-6909).

¹²¹ Rozsudek ze dne 9. listopadu 2006, *Chateignier* (C-346/05, ECR 2006, s. I-10951).

a vzhledem k tomu, že Belgie neodůvodnila objektivními a přiměřenými důvody toto rozdílného zacházení (bod 33), je tento přepis v nesouladu s unijním právem.

C-208/07 von Chamier-Glisczinski¹²² – Paní von Chamier-Glisczinski, bydlícím v Německu, odkázaná na péči třetího, pobírala prostřednictvím svého manžela finanční příspěvek pro případ odkázanosti. Její manžel opustil zaměstnání, protože stav jeho manželky vyžadoval větší péči, zároveň požádal, aby bylo možné dávky poskytovat formou stacionární péče v Rakousku, kde měl být zaměstnán a kde by byla vykonávána péče o manželku v léčebném zařízení. Žádost byla zamítnuta, neboť v Rakousku neexistuje poskytování věcných dávek v systému sociálního pojištění, bylo však možné dostávat finanční příspěvek ve stavu odkázanosti. Pan Chamier-Glisczinski však začal pracovat v Německu a zpět přemístil svou manželku. Paní von Chamier-Glisczinski požadovala úhradu nákladů za pobyt v rakouském pečovatelském zařízení (nebylo však smluvím zařízením podle německého zákona) s tím, že tato věcná dávka odpovídá v Rakousku finanční dávce. V tomto případě SD nepřiznal povinnost německé zdravotní pojišťovně úhradu vzniklou pobyt v rakouském zařízení.

C-228/07 Petersen¹²³ – pracovník požádal o invalidní důchod, který mu nebyl přiznán, byla mu však vyplácena záloha, kterou požadoval přesunout do nového bydliště v jiném státě. Bylo rozhodnuto, že v tomto případě je záloha dávkou v nezaměstnanosti (bod 36), která nemůže být vázána na bydliště osoby, pokud to stát objektivně a přiměřeně nezdůvodní (bod 64).

V případě C-269/07 Komise v. Německo¹²⁴ bylo za nepřipustné z důvodu diskriminace označeno ustanovení o doplňkovém důchodovém spoření v zákoně o dani z příjmu, které nepřiznávalo příhraničním pracovníkům i jejich manželům zvýhodnění důchodového spoření (bonus), popř. jeho využití na koupi domu k bydlení, pokud se dům nenachází v Německu.

C-22/08 a C-23/08 Vatsouras a Koupatantze¹²⁵ - řecký občan Vatsouras přijel do Německa pracovat a z důvodu, že jeho mzda nedosahovala minimální mzdy v Německu, byla mu vyplácena dávka sociální pomoci. Poté, co přestal pracovat, bylo zastaveno vyplácení dávky. Další řecký občan Koupatantze rovněž přijel pracovat do Německa a poté, co pracovní poměr (trvajících měsíc a půl) skončil z důvodu na straně zaměstnavatele, dostával dávku pro uchazeče o zaměstnání. Po půl roce od skončení pracovního poměru oba opět našli

---

¹²² Rozsudek ze dne 16. července 2009, *von Chamier-Glisczinski* (C-208/07, ECR 2009, s. I-6095).

¹²³ Rozsudek ze dne 11. září 2008, *Petersen* (C-228/07, ECR 2008, s. I-6989).

¹²⁴ Rozsudek ze dne 10. září 2009, *Commission / Germany* (C-269/07, ECR 2009, s. I-7811).

¹²⁵ Rozsudek ze dne 4. června 2009, *Vatsouras and Koupatantze* (C-22/08 a C-23/08, ECR 2009, s. I-4585).

zaměstnání. Oběma mužům byly dávky zastaveny, protože nespádali pod ustanovení vnitrostátního práva (pobývali ve státě jen za účelem práce), a tudíž neměli nárok na dávky sociální pomoci. V tomto případě se však nejednalo o dávky sociální pomoci (bod 45) a dávky jim měly být vypláceny, protože existoval vztah s tamějším trhem práce v podobě následného nalezení zaměstnání (bod 15 a 20) a také požívali statusu pracovníka, byť v případě Vatsourase byla práce drobného rozsahu, krátkodobá a nedostatečná k zajištění obživy a u Koupatantze trvala měsíc a půl, což však nebrání udělení tohoto statusu, pokud je činnost skutečná a efektivní.

V případě C-379/09 *Casteels*¹²⁶ šlo o situaci, kdy při přechodu do jiné provozovny zaměstnavatele v různých státech EU za trvání kolektivní smlouvy i rámcové pracovní smlouvy, musí být zohledněny odpracované roky pro stejného zaměstnavatele, pokud jde o získání nároku z penzijního připojištění (bod 36).

3.3 Odborná příprava na zaměstnání

SD se v rámci oblasti odborné přípravy na zaměstnání vyjádřil např. k neúčinnému lpění na požadavcích při výkonu praxe budoucích učitelů v rámci státního programu pro učitele a také k neoprávněnému uznání praxe pro výkon regulovaného povolání v jiném státě než měl být stát budoucího výkonu povolání.

Švédský učitel pan Lyyski přihlášený do švédského přípravného programu pro učitele, vyučoval na finském gymnáziu. Do programu se přihlásil, aby mohl vyučovat ve Švédsku na dobu neurčitou. Přihláška byla zamítnuta z důvodu nevykonávání praxe ve švédském školském zařízení. Opatření by bylo v souladu s právem EU, pokud by bylo nezbytné k dosažení cíle (zachování a zlepšení vzdělávacího systému ve Švédsku), v tomto případě byl požadavek na praxi ve švédském zařízení krátkodobý a všechny přihlášky měly být individuálně posuzovány (bod 47-49 rozsudku C-40/05 *Lyyski*¹²⁷).

Ve spojených případech C-422/09 *Vandorou* a C-425/09 *Giankoulis* a C-426/09 *Askoxilakis*¹²⁸ – Řecká občanka Vandorou absolvovala postgraduální studium, složila zkoušky a absolvovala praxi v účetnické komoře, poté pracovala v auditní firmě. Požádala radu uznávající rovnocennost vysokoškolských diplomů o možnost vykonávat povolání účetní (regulované zaměstnání) v Řecku, což doložila osvědčeními o praxi získané ve Velké Británii. Podle rady však měla absolvovat kompenzační opatření (zkoušky z právních odvětví

---

¹²⁶ Rozsudek ze dne 10. března 2011, *Casteels* (C-379/09).

¹²⁷ Rozsudek ze dne 1. ledna 2007, *Lyyski* (C-40/05, ECR 2007, s. I-99).

¹²⁸ Rozsudek ze dne 2. prosince 2010, *Vandorou and others* (C-422/09, C-425/09 a C-426/09).

národního práva) z důvodu jiného vzdělávání a přípravou účetních v Řecku, navíc jí není možné uznat praxi, neboť nedisponovala povolením k výkonu povolání účetní. Podobně tomu bylo i u obou mužů. SD však shledal, že musí být přihlédnuto ke všem získaným praktickým zkušenostem, než budou stanovena kompenzační opatření mezi vzděláním a odbornou přípravou v jednotlivých státech (bod 72).

3.4 Daňové záležitosti

U daňových záležitostí byl vybrán jeden rozsudek, který má v obdobných případech odstranit rozdílné daňové zacházení, nesměřuje-li k sledovanému cíli a není-li zdůvodněné. Jednalo se o paní Turpeinen, finská psychiatrička nastoupila do předčasného důchodu a v době, kdy definitivně nastoupila do důchodu, bydlela již ve Španělsku. Její důchod jako zaměstnanec ve veřejném sektoru byl zdaňován jen ve Finsku, ovšem jinou sazbou podle místa bydliště, přičemž jako nerezident platila vyšší daňovou sazbu. Toto by mohlo být oprávněné, bylo-li by to přiměřené sledovanému cíli a objektivně odůvodněné (bod 32). Rozdílný daňový režim byl shledán jako jdoucí nad rámec nutné nezbytnosti (bod 35) a v rozporu s unijním právem (bod 39 rozsudku C-520/04 Turpeinen).¹²⁹

3.5 Shrnutí nové judikatury

Judikatura ve zkoumaném období přinesla další rozšíření definice pracovníka o doktoranda, dále o osobu, jež vykonávala střední odbornou praxi v návaznosti na budoucí zaměstnání, osoby vykonávající práci jako au-pair (s ohledem na dohodu o přidružení s Tureckem). Za pracovníka byla označena i osoba, jež vykonávala zanedbatelný časový rozsah týdenní pracovní doby (5,5 h) za předpokladu, že je skutečná a efektivní. I změna místa bydliště z jiných než pracovních důvodů, může dát za vznik statutu pracovníka. V oblasti sociálních výhod můžeme poukázat na rozsudek SD, který umožnil vyvázat se ze zásady teritoriality při poskytování dávek, pokud stát neověří proporcionalitu ustanovení národního právního předpisu. V již naznačeném období bylo projednáno nejvíce rozsudků týkajících se volného pohybu pracovníků v oblasti EHS-tureckého přidružení, sociálního zabezpečení, daní, uznávání diplomů.

---

¹²⁹ Rozsudek ze dne 9. listopadu 2006, *Turpeinen* (C-520/04, ECR 2006, s. I-10685).

4 Oprávnění pracovníka

Práva pracovníka můžeme rozdělit na primární, sekundární, komplementární a práva rodinných příslušníků pracovníka. Práva primární zahrnují zaměstnání, odměnu za práci a další pracovní podmínky. Sekundárními oprávněními jsou pak ta, která umožňují výkon práv primárních, tedy právo být zaměstnán, právo vstupu a pohybu na území jiného státu za účelem zaměstnání a také zůstat v tomto státě po skončení výkonu pracovní činnosti. Můžeme ještě také zmínit práva komplementární (sociální práva, právo na bydlení, přístup ke vzdělání dětí pracovníka, odborářská práva) a práva rodinných příslušníků (tzv. odvozených beneficentů) pracovníka.¹³⁰

Začneme nejdříve obecným právem pracovníka – právem být nediskriminován, překážkami, které nejsou diskriminační, přesto brání v přístupu na trh. Následovat bude právo přístupu k zaměstnání, právo vstupu a pobytu (krátkodobého i dlouhodobého) na území hostitelského státu, právo zde zůstat po skončení pracovní činnosti, právo trvalého pobytu. S právem nediskriminace souvisí i rovné zacházení, které se promítá jak do přístupu k zaměstnání, tak i do práva na sociální a daňové výhody. A v poslední části se budeme zabývat právy rodinných příslušníků pracovníka. Východiskem jednotlivých podkapitol bude primární právo – SFEU a Listina základních práv EU (dále jen LZP EU) - zejména právo na nediskriminaci a také další oprávnění, sekundární legislativa, zejména nařízení č. 492/2011 (přístup a výkon zaměstnání, rovné zacházení) a směrnice 2004/38¹³¹ (právo pobytu). Podkapitoly budou doplněny příslušnou judikaturou SD.

4.1 Právo nebýt diskriminován

Všeobecný zákaz diskriminace, v rámci Smluv, na základě státní příslušnosti je stanoven v čl. 18 SFEU i v čl. 21 odst. 2 LZP EU, který představuje jeden z konstitutivních prvků obecné zásady rovnosti zacházení, která je jedním z nejdůležitějších práv přiznaných právem EU. Je zakázána přímá i nepřímá diskriminace.¹³² Přímá diskriminace znamená výslovné vyjádření preference konkrétního státního občanství a v důsledku toho existuje rozdílná právní práva pro vlastní a cizí státní příslušníky¹³³ (C-114/97 Komise

¹³⁰ TICHÝ. *Evropské právo*. S. 456-459.

¹³¹ Směrnice nezakazuje členským státům příznivější právní úpravu pohybu a pobytu, než sama garantuje. IN: OUTLÁ, Veronika. Úprava práva pohybu a pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků na území členských států EU. *Jurisprudence, časopis o evropské, české a slovenské judikatuře a evropském právu*. 2005, roč. XIV, č. 4, s. 21.

¹³² PEJCHALOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 246.

¹³³ VALEČKOVÁ, Pavla. Volný pohyb pracovníků.[online]. Právní rádce, 23. června 2004 [cit. 18. listopadu 2011] Dostupné na <<http://pravnicradce.ihned.cz/c1-14535250>>.

v. Španělsko,¹³⁴ C-283/99 Komise v. Itálie¹³⁵). Kdežto nepřímá diskriminace výslovně nezmiňuje rozdíl mezi vlastními a cizími státními příslušníky¹³⁶ nebo jejím základem vůbec není státní příslušnost, avšak ve skutečnosti vede ke stejným výsledkům jako diskriminace přímá¹³⁷ (15/69 Ugliola¹³⁸ – zákon o výpočtu délky zaměstnání se týkal těch, kteří vykonávali vojenskou službu v Bundeswehru, 152/73 Sotgiu¹³⁹ – výše odlučného byla nižší pro pracovníky, jejichž bydliště se neshodovalo s místem pracoviště,¹⁴⁰ 379/87 Groener¹⁴¹ – jazykové požadavky,¹⁴² 7/94 O'Flynn¹⁴³ – vyplacení pohřebného v případě pohřbu ve Spojeném království, C-15/96 Schöning-Kougebetopoulou¹⁴⁴ – kolektivní smlouva nezohlednila délku odsloužených let při výkon činnosti v jiném státě,¹⁴⁵ 35/97 Komise v. Francie¹⁴⁶ – doplňkové důchodové body snáze splňovali francouzští státní občané,¹⁴⁷ C-281/98 Angonese,¹⁴⁸ C-87/99 Zurstrassen¹⁴⁹ – nepříznivější zdaňování manželů, kteří mají odlišné bydliště,¹⁵⁰ C-138/02 Collins,¹⁵¹ C-171/02 Komise v. Portugalsko¹⁵² – povinnost uznávat kvalifikaci a certifikaci z jiného členského státu¹⁵³).

Diskriminace na základě státní příslušnosti by byla přípustná a v souladu s čl. 18 SFEU, kdyby byla objektivně odůvodnitelná¹⁵⁴ (C-175/88 Biehl).¹⁵⁵ Právo být nediskriminován na základě státní příslušnosti, se týká těch pravidel, která nejsou objektivně

¹³⁴ Rozsudek ze dne 29. října 1998, *Commission / Spain* (C-114/97, ECR 1998, s. I-6717).

¹³⁵ Rozsudek ze dne 1. května 2001, *Commission / Italy* (C-283/99, ECR 2001, s. I-4363).

¹³⁶ VALEČKOVÁ, Pavla. *Volný pohyb pracovníků*. [online]. Právní rádce, 23. června 2004 [cit. 18. listopadu 2011] Dostupné na <<http://pravniciradce.ihned.cz/c1-14535250>>.

¹³⁷ PEJCHALOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 246.

¹³⁸ Rozsudek ze dne 15. října 1969, *Württembergische Milchverwertung Südmilch AG / Ugliola* (15/69, ECR 1969, s. 363).

¹³⁹ Rozsudek ze dne 12. února 1974, *Sotgiu / Deutsche Bundespost* (152/73, ECR 1974, s. 153).

¹⁴⁰ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 729 - 730.

¹⁴¹ Rozsudek ze dne 28. listopadu 1989, *Groener / Minister for Education and City of Dublin Vocational Education Committee* (379/87, ECR 1989, s. 3967).

¹⁴² Šlosarčík uvádí, že požadavek jazykových znalostí lze zařadit do povoleného druhu nepřímé diskriminace. IN: ŠLOSARČÍK, Ivo. *Právní rámec evropské integrace*. 2003, s.118.

¹⁴³ Rozsudek ze dne 4. května 1995, *Landesamt für Ausbildungsförderung Nordrhein-Westfalen / Gaal* (C-7/94, ECR 1995, s. I-1031).

¹⁴⁴ Rozsudek ze dne 15. ledna 1998, *Schöning-Kougebetopoulou / Freie und Hansestadt Hamburg* (C-15/96, ECR 1998, s. I-47).

¹⁴⁵ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 144.

¹⁴⁶ Rozsudek ze dne 24. září 1998, *Commission / France* (C-35/97, ECR 1998, s. I-5325).

¹⁴⁷ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 730.

¹⁴⁸ Rozsudek ze dne 6. června 2000, *Angonese* (C-281/98, ECR 2000, s. I-4139).

¹⁴⁹ Rozsudek ze dne 16. května 2000, *Zurstrassen* (C-87/99, ECR 2000, s. I-3337).

¹⁵⁰ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 730.

¹⁵¹ Rozsudek ze dne 23. března 2004, *Collins* (C-138/02, ECR 2004, s. I-2703).

¹⁵² Rozsudek ze dne 29. dubna 2004, *Commission / Portugal* (C-171/02, ECR 2004, s. I-5645).

¹⁵³ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 730.

¹⁵⁴ PEJCHALOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 246.

¹⁵⁵ Rozsudek ze dne 8. května 1990, *Biehl / Administration des contributions* (175/88, ECR 1990, s. I-1779).

ospravedlnitelná a přiměřená svému účelu, a tudíž by mohla znevýhodnit migrující pracovníky více než tuzemské pracovníky.¹⁵⁶

Týká se konkrétně pracovníků, pak v čl. 45 odst. 2 SFEU je uvedeno, že volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoliv diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky (podmínky propouštění, opětovného zaměstnání,¹⁵⁷ povýšení,¹⁵⁸ sociální a daňové výhody, přístup k odbornému vzdělávání, rekvalifikaci, členství v odborových organizacích a práva s členstvím spojená¹⁵⁹ aj.)¹⁶⁰ Jsou však přípustné výjimky ze zákazu diskriminace, které jsou odůvodnitelné veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví (čl. 45 odst. 3 a 52 SFEU) nebo výkonem veřejné moci (čl. 51 SFEU).¹⁶¹

4.1.1 Nerozdílně aplikovatelná opatření, která zabraňují přístupu na trh

Nerozdílně aplikovatelná opatření jsou další překážkou volného pohybu pracovníků. Jde opatření národních států, která nejsou přímo ani nepřímo diskriminační s ohledem na státní příslušnost, rovněž zabraňují volnému pohybu pracovníků.¹⁶² Tato opatření zabraňující přístup na trh na jiném základě než na státní příslušnosti musí být vykládána extenzivně.¹⁶³ Prvně byla tato opatření řešena v případě C-415/93 *Bosman*,¹⁶⁴ kdy přestupová pravidla UEFA vyžadovala zaplacení nového klubu za přestup hráče původnímu klubu.¹⁶⁵ V dalším případě se jednalo o placení příspěvků sociálního zabezpečení, ty musí zůstat stejné, jakoby pracovník nezměnil svůj pobyt za účelem nástupu do zaměstnání v jiném členském státě¹⁶⁶ (C-18/95 *Terhove*).¹⁶⁷ Z novější judikatury můžeme uvést vnitrostátní právní úpravu, která znemožňovala pracovníkům užívat vozidla registrovaná v jiném členském státě¹⁶⁸ (C-232/01 *Van Lent*,¹⁶⁹ C-464/02 *Komise v. Dánsko*,¹⁷⁰ C-232/03 *Komise v. Finsko*¹⁷¹). V některých případech nemusí jít o omezení přístupu k výkonu zaměstnání, byť by se tak mohlo zdát,

¹⁵⁶ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 306.

¹⁵⁷ MATHIJSEN. *A Guide to European Union Law*. S. 196.

¹⁵⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 12.

¹⁵⁹ OUTLÁ, Veronika et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. S. 189.

¹⁶⁰ MATHIJSEN. *A Guide to European Union Law*. S. 196.

¹⁶¹ SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 247.

¹⁶² CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 730.

¹⁶³ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 143.

¹⁶⁴ Rozsudek ze dne 15. prosince 1995, *Union royale belge des sociétés de football association and others / Bosman and others* (C-415/93, ECR 1995, s. I-4921).

¹⁶⁵ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 731.

¹⁶⁶ OUTLÁ. *Judikatura Evropského soudního dvora*. S. 203.

¹⁶⁷ Rozsudek ze dne 26. ledna 1999, *Terhoeve* (C-18/95, ECR 1999, s. I-345).

¹⁶⁸ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law...*, s. 731 - 732.

¹⁶⁹ Rozsudek ze dne 2. října 2003, *van Lent* (C-232/01, ECR 2003, s. I-11525).

¹⁷⁰ Rozsudek ze dne 15. září 2005, *Commission / Denmark* (C-464/02, ECR 2005, s. I-7929).

¹⁷¹ Rozsudek ze dne 23. února 2006, *Commission / Finland* (C-232/03, ECR 2006, s. I-27*, Summ.pub.).

např. u požadavků vykonání zkoušky za účelem přijetí do zaměstnání ve veřejné správě (C-285/01 *Burbaud*).¹⁷²

4.2 Přístup k zaměstnání

Již v LZP EU a jejím čl. 15 je zaručeno každému právo pracovat a svobodně vykonávat povolání, což zahrnuje svobodné hledání práce a její vykonávání v kterémkoliv státě. Každý občan EU má právo, bez ohledu na své bydliště, na přístup k zaměstnání a na jeho výkon v kterémkoliv jiném státě. Je zaručeno podléhání stejným právním a správním předpisům, které se vztahují k zaměstnávání na státní příslušníky domovského státu. Mezi pracovníky na území jiného státu nemá být činěna přednost tuzemských zaměstnanců před osobami s jinou státní příslušností (čl. 1 nařízení č. 492/2011). V souladu s nařízením se nepoužijí právní a správní předpisy státu, které omezují poptávku nebo nabídku po zaměstnání, omezují jeho výkon cizími státními příslušníky, podmiňují požadavky (netýká se jazykových požadavků vyplývajících z povahy obsazovaného místa), které nemusí splňovat pracovník tuzemské státní příslušnosti, nebo které, byť bez ohledu na státní příslušnost, mají svým účelem nebo cílem znemožnit cizím státním příslušníkům přístup k zaměstnání. Právní nebo správní předpisy početně či procentuálně regulující zaměstnávání cizích státních příslušníků se nevztahují na státní příslušníky ostatních států, neboť tito jsou bráni v případě kvót jako tuzemští pracovníci s výhradou směrnice 2005/36/ES¹⁷³ (čl. 1, 3 a 4 nařízení č. 492/2011).

Cizí státní příslušník EU ucházející se o zaměstnání má právo na stejnou pomoc, jako je poskytována tuzemským státním příslušníkům v rámci služeb zaměstnanosti. Nabídka pracovního místa a výkon zaměstnání v jiném státě pro pracovníka nesmí být podmíněny zdravotním stavem nebo jinými požadavky, které jsou diskriminační na základě státní příslušnosti ve srovnání s používanými kritérii pro státní příslušníky z jiného státu. Státní příslušník ucházející se o práci v jiném státě může být podroben složení odborné zkoušky, vyžaduje-li to výslovně zaměstnavatel (čl. 5 a 6 nařízení č. 492/2011).

Osoby zaměstnané na území jiného státu, než je jejich státní příslušnost, požívají stejných podmínek v oblasti zaměstnávání, pracovních podmínek, návratu k povolání nebo opětovného zaměstnání, pokud se staly nezaměstnanými, sociálních, daňových výhod a stejných podmínek ve vzdělávání na odborných školách¹⁷⁴ (293/83 *Gravier*,¹⁷⁵ 24/86

¹⁷² Rozsudek ze dne 9. září 2003, *Burbaud* (C-285/01, ECR 2003, s. I-8219).

¹⁷³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací.

¹⁷⁴ BARNARD. *The substantive law of the EU...*, s. 288.

Blaizot¹⁷⁶), ve střediscích pro rekvalifikaci a v oblasti bydlení (305/87 Komise v. Řecko – půjčky na bydlení). Čl. 7 odst. 4 nařízení č. 492/2011 sděluje, že jakékoliv ustanovení v individuální nebo kolektivní smlouvě upravující pracovní podmínky a zároveň stanovující nebo povolující diskriminační podmínky vůči pracovníkům z jiných členských států, je od počátku neplatné (C-15/96 Schöning-Kougebetopoulou,¹⁷⁷ C-400/02 Merida¹⁷⁸). Pracovník cizí státní příslušnosti zaměstnaný v jiném státě má právo na stejné zacházení jako tuzemští pracovníci v oblasti členství v odborových organizacích a výkonu práv s tím spojených (čl. 8 nařízení č. 492/2011).

Pravidel rovného zacházení v souvislosti s volným pohybem pracovníků, se může domáhat i zaměstnavatel ve státě, kde je usazen, aby zde zaměstnal pracovníky jiné státní příslušnosti¹⁷⁹ (C-350/96 Clean Car¹⁸⁰).

4.3 Vstup a pobyt na území jiného členského státu

Právo každého občana EU svobodně se pohybovat a pobývat na území států s výhradou podmínek a omezení, která jsou stanovena ve Smlouvách a opatřeních přijatých k jejich provedení (čl. 21 odst. 1 SFEU) je zaručeno. Pracovník má právo na opuštění státu původu (C-10/90 Masgio,¹⁸¹ C-415/93 Bosman,¹⁸² C-18/95 Terhoeve,¹⁸³ C-190/98 Graf,¹⁸⁴ C-232/01 Hans van Lent,¹⁸⁵ C-137/04 Rockler¹⁸⁶), aby mohl v jiném státě pracovat a bydlet¹⁸⁷ (C-363/89 Roux,¹⁸⁸ C-18/95 Terhoeve¹⁸⁹). Opuštění území státu a vstoupení na území jiného státu s platným průkazem totožnosti nebo platným cestovním pasem, jehož doba platnosti nesmí být kratší než pět let a doklad musí být platný alespoň pro všechny země a pro země, kterými chce osoba po cestě mezi státy projet (čl. 4 směrnice 2004/38/ES). Po pracovnících nesmějí být požadována výjezdní víza nebo obdobné rovnocenné formality. Stát, na jehož

---

¹⁷⁵ Rozsudek ze dne 13. února 1985, *Gravier / Ville de Liège* (293/83, ECR 1985, s. 593)

¹⁷⁶ Rozsudek ze dne 2. února 1988, *Blaizot / Université de Liège and others* (24/86, ECR 1988, s. 379)

¹⁷⁷ Rozsudek ze dne 15. ledna 1998, *Schöning-Kougebetopoulou / Freie und Hansestadt Hamburg* (C-15/96, ECR 1998, s. I-47).

¹⁷⁸ Rozsudek ze dne 16. září 2004, *Merida* (C-400/02, ECR 2004, s. I-8471).

¹⁷⁹ OUTLÁ. *Judikatura Evropského soudního dvora*. S. 211-212.

¹⁸⁰ Rozsudek ze dne 7. května 1998, *Clean Car Autoservice / Landeshauptmann von Wien* (C-350/96, ECR 1998, s. I-2521).

¹⁸¹ Rozsudek ze dne 7. března 1991, *Masgio / Bundesknappschaft* (C-10/90, ECR 1991, s. I-1119).

¹⁸² Rozsudek ze dne 15. prosince 1995, *Union royale belge des sociétés de football association and others / Bosman and others* (C-415/93, ECR 1995, s. I-4921).

¹⁸³ Rozsudek ze dne 26. ledna 1999, *Terhoeve* (C-18/95, ECR 1999, s. I-345).

¹⁸⁴ Rozsudek ze dne 27. ledna 2000, *Graf* (C-190/98, ECR 2000 s. I-493).

¹⁸⁵ Rozsudek ze dne 2. října 2003, *van Lent* (C-232/01, ECR 2003, s. I-11525).

¹⁸⁶ Rozsudek ze dne 16. února 2006, *Rockler* (C-137/04, ECR 2006, s. I-1441).

¹⁸⁷ BARNARD. *The substantive law of the EU...*, s. 269.

¹⁸⁸ Rozsudek ze dne 5. února 1991, *Roux / Belgian State* (C-363/89, ECR 1991, s. I-273).

¹⁸⁹ Rozsudek ze dne 26. ledna 1999, *Terhoeve* (C-18/95, ECR 1999, s. I-345).

území se pracovníci nacházejí, může požadovat, aby se v určité lhůtě ohlásili příslušným veřejným orgánům, popř. se i zaregistrovali u příslušných orgánů při pobytu delším než tři měsíce¹⁹⁰ (čl. 4 odst. 2, čl. 5 odst. 1 a 5, čl. 8 odst. 1 směrnice 2004/38/ES).

Pracovník má právo pobývat na území jiného státu po dobu **až tři měsíců**, a to s platným dokladem totožnosti nebo cestovním pasem (čl. 6 odst. 1 směrnice 2004/38/ES). Chce-li občan EU pobývat v jiném státě i **po dobu delší než tři měsíce**, musí být zde zaměstnanou osobou nebo studovat nebo se účastnit se odborné přípravy a být zapsán u veřejného či soukromého subjektu, který je akreditován nebo financován hostitelským státem v souladu s jeho právními předpisy (čl. 7 odst. 1 písm a) a c) směrnice 2004/38/ES). Závěrem je nutné zmínit, že právo pobytu se vztahuje na celé území hostitelského státu, ledaže by existovalo územní omezení práva pobytu i pro státní příslušníky domovského státu (čl. 22 směrnice 2004/38/ES).

4.4 Práva po skončení pracovního poměru

Skončí-li pracovní poměr pracovníkovi, tak za určitých okolností si zachovává toto postavení a s tím i právo pohybu a pobytu¹⁹¹ a sociální výhody.¹⁹² Status pracovníka nadále existuje v případě, že pracovník:

„a) není dočasně schopen pracovat v důsledku nemoci nebo úrazu;

b) je řádně zapsán jako nedobrovolně nezaměstnaný poté, co byl zaměstnán více než jeden rok a je řádně zaregistrován u příslušného úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání;

c) je řádně zapsán jako nedobrovolně nezaměstnaný po skončení pracovní smlouvy na dobu určitou kratší jednoho roku nebo poté, co se během prvních 12 měsíců stal nedobrovolně nezaměstnaným, a zaregistrován u příslušného úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání.“ Status pracovníka požívá alespoň po dobu šesti měsíců.

„d) zahájí odbornou přípravu. Pokud není nedobrovolně nezaměstnaný, může si postavení pracovníka ponechat, pouze vztahuje-li se odborná příprava k jeho předchozímu zaměstnání.“ (čl. 7 odst. 3 směrnice 2004/38/ES).

---

¹⁹⁰ V současné době se systém registrace nepoužívá jen v Irsku. IN: KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států*. S. 6. V Bruselu dne 10.12.2008. KOM(2008) 840 v konečném znění. [online].[cit. 18. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0840:FIN:cs:PDF>>.

¹⁹¹ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 137.

¹⁹² EVROPSKÁ KOMISE. *Chcete pracovat v jiném členském státě EU? Zjistěte, jaká jsou vaše práva!* Lucemburk, 2006, s. 18.

4.5 Právo trvalého pobytu

Právo trvalého pobytu mají pracovníci, kteří nepřetržitě legálně pobývají v hostitelském státě po dobu pěti let (čl. 16 odst. 1 směrnice 2004/38/ES). Vztahuje se na celé území hostitelského státu, ledaže by existovalo územní omezení práva pobytu i pro státní příslušníky domovského státu (čl. 22 směrnice 2004/38/ES). Je-li pracovník dočasně nepřítomen (celkem ne více než šest měsíců v roce) nebo nepřítomen déle než šest měsíců z důvodu výkonu povinné vojenské služby či snad souvisle nepřítomen po dobu max. dvanácti měsíců (z důvodu těhotenství, narození dítěte, vážné nemoci, studia, odborné přípravy nebo vyslání do jiného členského státu či třetí země zaměstnavatelem) není dotčena nepřetržitost pobytu (čl. 16 odst. 1 a 3 směrnice 2004/38/ES). Doklad osvědčující trvalý pobyt se vydává občanům EU na požádání a po ověření doby hodné k získání trvalého pobytu (čl. 19 odst. 1 směrnice 2004/38/ES). Pracovník může ztratit nabyté právo k trvalému pobytu z důvodu své nepřítomnosti v hostitelském členském státě, která je delší než dva po sobě následující roky (čl. 16 odst. 4 směrnice 2004/38/ES).

4.6 Rovné zacházení s pracovníky

Zásada rovného zacházení s pracovníky úzce souvisí s nediskriminací pracovníků, které jsme se věnovali v kapitole 4.1. Zde se zaměříme na pracovníkovo právo na stejné sociální a daňové výhody, jako požívají tuzemští pracovníci, zakotvené v čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011.

4.6.1 Sociální výhody

V primárním právu čl. 48 SFEU představuje důležité opatření v oblasti sociálního zabezpečení, bez kterého by byl volný pohyb pracovníků (včetně osob na nich závislých) nereálný. Týká se započtení všech odpracovaných dob pro účely vzniku, zachování nároků na dávky, určení jejich výše a vyplácení osobám s bydlištěm na území členských států.¹⁹³ Platnými právními akty v této oblasti jsou nařízení č. 883/2004 a nařízení č. 987/2009/ES.¹⁹⁴ Unijní koordinace sociálního zabezpečení „nahrazuje“ jen ta pravidla členského státu, která znevýhodňují migrujícího pracovníka.¹⁹⁵ Na státech pak zůstává určení, kdo bude podle jejich právních předpisů pojištěn, za jakých podmínek a na jaké dávky bude mít nárok, způsob

¹⁹³ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 310-311.

¹⁹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Text s významem pro EHP).

¹⁹⁵ Uvozovky přidány autorkou. ČERNÁ, Jana, VACÍK, Antonín. *Právo sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005. S. 23.

výpočtu dávek a hrazení příspěvků.¹⁹⁶ K principům této koordinace patří: rovnost zacházení (nediskriminace z důvodu státní příslušnosti), použití právních předpisů jednoho státu¹⁹⁷ (nejčastěji toho, kde osoba pracuje), sčítání dob pojištění, které získal v jednotlivých státech a zachování nabytých práv (tedy vyplacení dávek i do jiného státu).¹⁹⁸ Oblastmi upravujícími v nařízení 883/2004 jsou:¹⁹⁹ nemoc (41/77 R. v Warry)²⁰⁰, mateřství (69/79 Jordens-Voster),²⁰¹ invalidita (2/72 Murru),²⁰² stáří (1/72 Frilli v Belgium),²⁰³ pozůstalostní dávky rodině (65/81 Reina),²⁰⁴ nezaměstnanost (76/76 Di Paolo),²⁰⁵ rodinné přídavky (C-114/88 Delbar),²⁰⁶ pracovní úraz nebo nemoc z povolání (268/78 Pennartz)²⁰⁷ a pohřebné (22/81 R v. Social Security Commissioner).²⁰⁸

Stejných sociálních výhod jako tuzemští pracovníci požívají i migrující pracovníci již od prvního dne svého zaměstnání v hostitelském státě, tedy nelze jim přiznat nárok až po uplynutí určitého období v zaměstnání²⁰⁹ (C-197/86 Brown).²¹⁰ V rozsudku č. 207/78 Even²¹¹ byly sociální výhody definovány velmi široce, jako jakékoliv výhody bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou spojeny s pracovní smlouvou, a které jsou zpravidla poskytovány tuzemským pracovníkům nebo protože pracovníci mají na státním území bydliště a toto vztáhnutí i na pracovníky jiné státní příslušnosti státu EU usnadní jejich mobilitu v EU.²¹² K sociálním výhodám patří zejména finanční dávky, např. pohřebné i v případě konání pohřbu mimo hostitelský stát²¹³ (C-237/94 O'Flynn).²¹⁴ Na sociální dávky má rovněž nárok rodinný příslušník migrujícího pracovníka, který s ním pobývá v hostitelském státě²¹⁵ (63/76

---

¹⁹⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení: Jaká máte práva, jestliže se pohybujete v rámci Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. S. 8-9.

¹⁹⁷ Bližší určení právního řádu, podle kterého budou přiznávány dávky sociálního zabezpečení. Tamtéž, s. 18-20.

¹⁹⁸ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 310 - 311.

¹⁹⁹ MATHIJSEN, P. S. R. F. *A Guide to European Union Law*. 8. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2004. S. 198.

²⁰⁰ Rozsudek ze dne 9. listopadu 1977, *Warry* (41/77, ECR 1977, s. 2085).

²⁰¹ Rozsudek ze dne 10. ledna 1980, *Jordens-Vosters* (69/79, ECR 1980, s. 75).

²⁰² Rozsudek ze dne 6. června 1972, *Murru / Caisse régionale d'assurance maladie de Paris* (2/72, ECR 1972, s. 333).

²⁰³ Rozsudek ze dne 22. června 1972, *Frilli / Belgian State* (1/72, ECR 1972, s. 457).

²⁰⁴ Rozsudek ze dne 14. ledna 1982, *Reina / Landeskreditbank Baden-Württemberg* (65/81, ECR 1982, s. 33).

²⁰⁵ Rozsudek ze dne 17. února 1977, *Di Paolo* (76/76, ECR 1977 p. 315).

²⁰⁶ Rozsudek ze dne 5. prosince 1989, *Delbar / Caisse d'allocations familiales de Roubaix-Tourcoing* (114/88, ECR 1989, s. 4067).

²⁰⁷ Rozsudek ze dne 11. července 1979, *Pennartz* (268/78, ECR 1979, s. 2411).

²⁰⁸ Rozsudek ze dne 17. prosince 1981, *Browning* (22/81, ECR 1981, s. 3357).

²⁰⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 13.

²¹⁰ Rozsudek ze dne 21. června 1988, *Brown / Secretary of State for Scotland* (197/86, ECR 1988, s. 3205).

²¹¹ Rozsudek ze dne 31. května 1979, *Ministère public / Even* (207/78, ECR 1979, s. 2019).

²¹² BARNARD. *The substantive law of the EU...*, s. 282.

²¹³ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 145.

²¹⁴ Rozsudek ze dne 23. května 1996, *O'Flynn / Adjudication Officer* (C-237/94, ECR 1996, s. I-2617).

²¹⁵ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 145.

Inzirillo,²¹⁶ 261/83 Castelli,²¹⁷ 94/84 Deak²¹⁸). Za sociální výhodu spojenou s pobytem na území hostitelského státu byla považována např. slevová karta na železnici pro velké rodiny (32/75 Cristini),²¹⁹ poskytnutí bezúročných půjček při narození dítěte²²⁰ (65/81 Reina).²²¹ Ne vždy se musí jednat o finanční dávku, ale rovněž lze za sociální výhody považovat i výhody nemajetkového charakteru²²² (137/84 Mutsch²²³ - požadavek soudního řízení v určitém jazyce, C-274/96 Bickel a Franz,²²⁴ 59/85 Nizozemsko v. Reed²²⁵ - možnost získat povolení k pobytu pro nesezdaného partnera).

Studenti, dříve neměli nárok na status pracovníka, avšak ze své specifické situace benefitovali ze sociálních výhod, např. v podobě dávky životního minima - tzv. minimexu (C-184/99 Grzelczyk)²²⁶ nebo příspěvku na překonání finančně složitějšího období²²⁷ (C-224/98 d'Hoop).²²⁸ Uchazeč o zaměstnání (byť je rovněž zahrnován pod úpravu pracovníka) nemůže žádat o dávky – tedy mít stejná práva v oblasti sociálních a daňových výhod jako již pracující osoba²²⁹ (316/85 Lebon,²³⁰ 39/86 Lair,²³¹ C-278/94 Komise v. Belgie²³²). Toto bylo potvrzeno i v případě C-138/02 Collins,²³³ přesto tato osoba získala dávku v nezaměstnanosti, ale v důsledku institutu občanství EU.²³⁴ Mezi osobou hledající zaměstnání a trhem práce musí existovat vztah, tedy skutečné hledání práce v hostitelském státě.²³⁵ Pokud by mu nebyla přiznána dávka v nezaměstnanosti, osoba v této situaci by byla nepřímou diskriminována. Členské státy se však snaží zabránit tzv. sociální turistice, v tom případě pak může být diskriminace odůvodněná, a tedy i přípustná. Osoba hledající práci má nárok na dávku

---

²¹⁶ Rozsudek ze dne 16. prosince 1976, *Inzirillo / Caisse allocations familiales Lyon* (63/76, ECR 1976, s. 2057).

²¹⁷ Rozsudek ze dne 12. července 1984, *Castelli / ONTPS* (261/83, ECR 1984, s. 3199).

²¹⁸ Rozsudek ze dne 20. června 1985, *ONEM / Deak* (94/84, ECR 1985, s. 1873).

²¹⁹ Rozsudek ze dne 30. září 1975, *Cristini / S.N.C.F.* (32/75, ECR 1975, s. 1085).

²²⁰ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 145.

²²¹ Rozsudek ze dne 14. ledna 1982, *Reina / Landeskreditbank Baden-Württemberg* (65/81, ECR 1982, s. 33).

²²² EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s.13.

²²³ Rozsudek ze dne 11. července 1985, *Ministère public / Mutsch* (137/84, ECR 1985, s. 2681).

²²⁴ Rozsudek ze dne 24. listopadu 1998, *Bickel and Franz* (C-274/96, ECR 1998, s. I-7637).

²²⁵ Rozsudek ze dne 17. dubna 1986, *Netherlands / Reed* (59/85, ECR 1986, s. 1283).

²²⁶ Rozsudek ze dne 20. září 2001, *Grzelczyk* (C-184/99, ECR 2001, s. I-6193).

²²⁷ WHELANOVÁ, Markéta. *Sociální právo ES*. [online].[cit. 3. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.poradna-prava.cz/folder05/socialni_pravo.pdf>. S. 5.

²²⁸ Rozsudek ze dne 11. července 2002, *D'Hoop* (C-224/98, ECR 2002 p. I-6191).

²²⁹ CRAIG, DE BÚRCA. *EU Law: Text...*, s. 728.

²³⁰ Rozsudek ze dne 18. června 1987, *CPAS de Courcelles / Lebon* (316/85, ECR 1987, s. 2811).

²³¹ Rozsudek ze dne 21. června 1988, *Lair / Universität Hannover* (39/86, ECR 1988, s. 3161).

²³² Rozsudek ze dne 12. září 1996, *Commission / Belgium* (C-278/94, ECR 1996, s. I-4307).

²³³ Rozsudek ze dne 23. března 2004, *Collins* (C-138/02, ECR 2004, s. I-2703).

²³⁴ WHELANOVÁ, Markéta. *Sociální právo ES*. [online].[cit. 3. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.poradna-prava.cz/folder05/socialni_pravo.pdf>.S. 4-5.

²³⁵ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 147.

v nezaměstnanosti po dobu max. tří měsíců²³⁶ (C-215/00 Petra Rydergård).²³⁷ I příhraniční pracovník má nárok na finanční příspěvek na vzdělávání dítě, jako mají státní příslušníci státu, kde pracovník pracuje²³⁸ (C-337/97 Meeusen)²³⁹

4.6.2 Daňové výhody

Rovné zacházení pracovníků v daňové oblasti je zajištěno čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011, nikoliv však uchazečům o zaměstnání (stejně tak i v oblasti sociálních výhod).²⁴⁰ Jakákoliv vnitrostátní daňová pravidla odrazující státního příslušníka z kterékoliv země v EU od výkonu práva volného pohybu, představují překážku pro výkon této svobody²⁴¹ (C-385/00 F.M.L. de Groot).²⁴² Nesmí existovat diskriminační zdaňování jiných druhů příjmů (státních a soukromých důchodů, jiných sociálních výhod). SD také potvrdil pracovníkovu možnost odečíst si příspěvky do zahraničních systémů zaměstnaneckého penzijního pojištění, jako je tomu v případě příspěvků do tuzemských systémů. Není možné odepřít příhraničním pracovníkům, kteří nemají ve státě bydliště (C-391/97 Gschwind),²⁴³ právo odečíst si náklady a výdaje, které přímo souvisejí s hospodářskou činností, na jejímž základě vzniká zdanitelný příjem (C-234/01 Gerritse,²⁴⁴ C-290/04 FKP Scorpio Konzertproduktionen²⁴⁵). SD potvrdil možnost států, kde probíhala výdělečná činnost, rozdělit si mezi sebou právo na zdanění příjmů (C-336/96 Gilly),²⁴⁶ což se většinou děje na základě dvoustranných dohod o zamezení dvojího zdanění.²⁴⁷

4.7 Práva rodinných příslušníků pracovníka

Rodinní příslušníci, bez ohledu na státní občanství, kteří doprovázejí či následují pracovníka – občana EU do jiného státu, mají v podstatě stejná práva a povinnosti jako tento pracovník, který přichází do jiného státu, než je jeho stát původu. Rodinným příslušníkem podle směrnice 2004/38/ES je: a) manžel/ka; b) partner, s nímž je občan EU ve svazku

²³⁶ WHELANOVÁ, Markéta. *Sociální právo ES*. [online].[cit. 3. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.poradna-prava.cz/folder05/socialni_pravo.pdf>. S 4-5.

²³⁷ Rozsudek ze dne 21. února 2002, *Rydergård* (C-215/00, ECR 2002, s. I-1817).

²³⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 13.

²³⁹ Rozsudek ze dne 8. června 1999, *Meeusen* (C-337/97, ECR 1999, s. I-3289).

²⁴⁰ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 138.

²⁴¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 13.

²⁴² Rozsudek ze dne 12. prosince 2002, *de Groot* (C-385/00, ECR 2002, s. I-11819).

²⁴³ Rozsudek ze dne 14. září 1999, *Gschwind* (C-391/97, ECR 1999, s. I-5451).

²⁴⁴ Rozsudek ze dne 12. června 2003, *Gerritse* (C-234/01, ECR 2003, s. I-5933).

²⁴⁵ Rozsudek ze dne 3. října 2006, *FKP Scorpio Konzertproduktionen* (C-290/04, ECR 2006, s. I-9461).

²⁴⁶ Rozsudek ze dne 12. května 1998, *Gilly / Directeur des services fiscaux du Bas-Rhin* (C-336/96, ECR 1998, s. I-2793).

²⁴⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 13-14.

registrovaného partnerství a hostitelský členský stát zachází se svazkem jako s manželstvím; c) potomci v přímé linii mladší 21 let nebo jsou-li vyživovanými osobami a rovněž takoví potomci manžela/manželky nebo partnera/partnerky v registrovaném partnerství; d) předci v přímé linii, jež jsou vyživovanými osobami a také takoví předci manžela/manželky nebo partnera/partnerky v registrovaném partnerství (čl. 2 odst. 2 směrnice 2004/38/ES).

V následujících podkapitolách si ozřejmíme práva rodinných příslušníků, tedy právo spolu s pracovníkem opustit stát nebo pracovníka následovat, vstoupit a pobývat na území jiného státu, ponechat si právo pobytu na území státu EU např. v případě rozvodu, smrti aj. a získat zde za určitých podmínek právo trvalého pobytu.

4.7.1 Právo rodinných příslušníků na opuštění a na vstup na území členského státu

V případě opuštění území státu rodinnými příslušníky, kteří nejsou státními příslušníky žádného ze státu EU, platí povinnost mít platný cestovní pas a nesmí se od nich požadovat výjezdní víza nebo obdobné rovnocenné formality (čl. odst. 1 a 2 směrnice 2004/38/ES). Rozdílný postup při uplatnění práva na vstup na území členského státu EU v případě rodinných příslušníků z třetích zemí se uskuteční podle čl. 1 odst. 1 a 2 a příloh nařízení č. 539/2001.²⁴⁸ V tomto nařízení, resp. v jeho příloze I je výčet zemí, jejichž státní příslušníci musí vlastnit vízum a v příloze II²⁴⁹ jsou uvedeny země, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti (čl. 1 odst. 1 a 2 nařízení č. 539/2001), avšak musí mít platný cestovní pas a dále jsou osvobozeni od vízové povinnosti i ti, co vlastní pobytovou kartu - při pobytu nad tři měsíce (čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/38/ES).²⁵⁰ Stát, na jehož území se rodinní příslušníci nachází, může požadovat, aby se tyto osoby v určité lhůtě ohlásily příslušným veřejným orgánům, popř. se i zaregistrovaly u příslušných orgánů (čl. 5 odst. 1 a 5 a čl. 8 odst. 1 směrnice 2004/38/ES).²⁵¹

4.7.2 Právo rodinných příslušníků na pobyt v členském státě EU a jeho zachování

Právo na pobyt **po dobu až tří měsíců** mají rodinní příslušníci bez státní příslušnosti jakéhokoliv státu, pokud doprovázejí nebo následují pracovníka, a to s platným cestovním pasem. Výše uvedení rodinní příslušníci mají rovněž právo na **pobyt delší než tři měsíce**, a to

²⁴⁸ Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni. Je nutné zkoumat nařízení ve znění pozdější právní úpravy.

²⁴⁹ V příloze II nejsou uvedeni státní občané Islandu, Lichtenštejnska a Norska, neboť mají zajištěn volný pohyb dle Dohody o Evropském hospodářském prostoru z r. 1999.

²⁵⁰ Právní úprava pobytových karet, jejich vydávání a platnost jsou upraveny v čl. 9–11 směrnice 2004/35/ES.

²⁵¹ V současné době se systém registrace nepoužívá jen v Irsku. IN: KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu...*, s. 6.

v případě, že doprovázejí nebo následují pracovníka (čl. 6 a 7 odst. 1 písm. d) směrnice 2004/38/ES). Ať už je pobyt výše zmíněných rodinných příslušníků dlouhý jakkoliv, tak se právo pobytu vztahuje na celé území hostitelského státu, ledaže by existovalo územní omezení práva pobytu i pro státní příslušníky domovského státu (čl. 22 směrnice 2004/38/ES).

Rodinní příslušníci s občanstvím EU mají **právo na zachování pobytu** v hostitelském státě i po odjezdu pracovníka z tohoto státu, stejně je tomu i tak v případě, rozvodu, prohlášení manželství za neplatné, ukončení registrovaného partnerství nebo pracovníkovy smrti. U rodinných příslušníků, jež nemají státní občanství některého ze států, zůstává právo pobytu v případě pracovníkovy smrti jen, když zde pobývali s pracovníkem před jeho smrtí déle než jeden rok. U dětí, jež nejsou občany EU, trvá pobyt na území státu až do ukončení jejich studia, jsou-li zapsány ve vzdělávacím zařízení za účelem studia, bez ohledu na odjezd rodiče – pracovníka z hostitelského státu nebo jeho smrt. U rodinných příslušníků bez občanství EU rovněž nevede rozvod, prohlášení manželství za neplatné nebo ukončení registrovaného partnerství s občanem EU ke ztrátě práva pobytu, v případě splnění jedné z podmínek: a) manželství/registrované partnerství trvalo alespoň tři roky a z toho nejméně jeden rok v hostitelském státě před zahájením řízení o rozvodu/prohlášení manželství za neplatné nebo před ukončením registrovaného partnerství; b) jsou svěřeny děti jednomu z manželů nebo partnerů, kteří nejsou občany EU na základě dohody mezi manželi/registrovanými partnery nebo na základě soudního rozhodnutí mezi nimi; c) existuje opodstatněná obtížná okolnost, např. osoba se stala obětí domácího násilí během manželství/registrovaného partnerství; d) na základě dohody mezi manželi/registrovanými partnery nebo na základě soudního rozhodnutí, má jeden z manželů/registrovaných partnerů, který není občanem EU právo na styk s nezletilým dítětem, který musí být podle rozhodnutí soudu uskutečňován v hostitelském státě a po dobu nezbytnou (čl. 12 a 13 směrnice 2004/38/ES).

4.7.3 Právo rodinných příslušníků na trvalý pobyt a související práva

Rodinní příslušníci (státní příslušnosti jiného než hostitelského státu, ale i z třetích zemí²⁵²) pracovníka mají rovněž **právo na trvalý pobyt v hostitelském státě**, pokud s pracovníkem v tomto státě legálně a nepřetržitě pobývají pět let. Nabyté právo k trvalému

---

²⁵² Rodinným příslušníkům, jež nemají státní občanství EU, vydávají státní orgány hostitelského státu na požádání kartu trvalého pobytu, která je platná 10 let a po uplynutí doby, je automaticky prodloužena. Její platnost je však zrušena, pokud vlastník karty nepřetržitě v délce více než dva roky po sobě následující pobývá v jiném státě (čl. 20 odst. 1 a 3 směrnice 2004/38/ES).

pobytu může být ztraceno z důvodu nepřítomnosti v tomto státě po dobu delší než dva po sobě následující roky (čl. 16 odst. 2 a 4 směrnice 2004/38/ES).

Rodinní příslušníci (bez ohledu na státní příslušnost) pracovníka, kteří mají právo pobytu či právo trvalého pobytu ve státě, mají rovněž právo zde přijmout zaměstnání nebo být OSVČ (čl. 23 směrnice 2004/38/ES). Děti tohoto pracovníka, žijí-li s pracovníkem na území jiného státu, mají právo na přístup k obecnému, učňovskému a odbornému vzdělání za stejných podmínek jako děti tuzemského pracovníka (čl. 10 nařízení č. 492/2011) -389/87 a 390/87 *Echternach a Moritz*²⁵³ – studující děti v hostitelském státě po návratu pracovníka do země původu; C-413/99 *Baumbast a R.*²⁵⁴ – děti bez občanství EU, rozvedených rodičů, z nichž jen jeden byl občanem EU a ten rovněž přestal být migrujícím pracovníkem v hostitelském státě).²⁵⁵

---

²⁵³ Rozsudek ze dne 15. března 1989, *Echternach and others / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (389/87 and 390/87, ECR 1989, s. 723).

²⁵⁴ Rozsudek ze dne 17. září 2002, *Baumbast and R* (C-413/99, ECR 2002, s. I-7091).

²⁵⁵ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: Text...*, s. 752.

5 Povolená omezení volného pohybu pracovníků

Omezit volný pohyb osob, tedy i pracovníků, lze ze čtyř důvodů: a) z důvodu ochrany veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví; b) kvůli jazykovým a kvalifikačním dovednostem; c) s ohledem na zaměstnání spojená s výkonem veřejné moci; d) pracovníků a OSVČ z nových členských států v případě přechodných omezení na základě přístupových smluv.²⁵⁶ Omezení svobody volného pohybu pracovníků s ohledem na výše uvedený bod a) je zakotveno v čl. 45 odst. 3 SFEU a v kapitole VI směrnice 2004/38/ES vymezené čl. 27 až 33.²⁵⁷ Dalším typem omezení volného pohybu pracovníků je z důvodu zaměstnání spojených s výkonem veřejné moci, kterému se budeme věnovat na konci této kapitoly. Kapitoly budou doplněny rozsudky SD jako příkladů.

Obecně neexistují zvláštní pravidla pro omezení pohybu a pobytu zvláště pro ekonomicky činné a neekonomicky činné osoby,²⁵⁸ tedy případy v judikatuře, které se týkají volného pohybu osob, můžeme vztáhnout i na volný pohyb pracovníků, neboť pracovníci jsou jednou z kategorií osob. S omezením volného pohybu (vstupu na území státu) souvisí i vyhoštění, pokud se osoba již vyskytuje na území hostitelského státu.

5.1 Omezení z důvodu ochrany veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti

Výše uvedená omezení je nutno vykládat restriktivně a je jen na státu, aby prokázal odůvodněnost, přiměřenost příslušných omezení, která chce aplikovat a rovněž nemožnost dosáhnout těchto omezení jinými prostředky. Stát musí také posuzovat individuální chování konkrétní osoby a její současnou činnost, nemůže tedy ospravedlňovat použití omezení na základě chování v minulosti nebo příslušnosti k určité skupině.²⁵⁹ Omezení je možné uplatnit v případě, že osobní chování dotyčného jedince představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti. Použití těchto výjimek nesmí být uplatňováno preventivně, pokud přímo nesouvisí s dotyčnou osobou, rovněž se nesmí použít k hospodářským účelům (čl. 27 odst. 1 a 2 směrnice 2004/38/ES).

---

²⁵⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický a právní rámec evropské integrace*. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 287.

²⁵⁷ Před účinností směrnice 2004/38 platila směrnice 64/221/EHS o koordinaci zvláštních opatření týkajících se pohybu a pobytu cizích státních příslušníků, která byla přijata z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví, rozšiřuje na pracovníky využívající práva zůstat na území členského státu, poté, co zde byli zaměstnáni. Působnost této směrnice, tak aby se vztahovala i na pracovníky, byla rozšířena směrnicí 72/194/EHS.

²⁵⁸ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 116-117.

²⁵⁹ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 306.

Základním rozsudkem je 41/74 Van Duyn,²⁶⁰ který podává výklad základních pojmů (veřejný pořádek, bezpečnost a ochrana zdraví), které mohou omezit volný pohyb pracovníků. Významnou argumentací tohoto rozsudku je omezení volného pohybu osob, ačkoliv stát vlastním občanům nic podobného neukládá.²⁶¹ V rozsudcích 67/74 Bonsignore²⁶² a 30/77 Bouchereau²⁶³ byl stanoven požadavek opravdového a dostatečně závažného nebezpečí, které hrozí veřejnému pořádku, a proto je možné nepustit osobu nebo ji vyhostit z území státu.²⁶⁴ Důvody odvolávající se na veřejný pořádek, nemohou být odůvodněny hospodářským motivem, např. politikou pracovního trhu (139/85 Kempf).²⁶⁵ Rovněž nemohou být odůvodněny předchozím trestním odsouzením²⁶⁶ (30/77 Bouchereau).²⁶⁷ K němu je však možné přihlížet, jen vzniknou-li za okolností, které jsou důkazem osobního chování, jež je současnou hrozbou veřejnému pořádku²⁶⁸ (30/77 Bouchereau).²⁶⁹

Omezení z důvodu ochrany veřejné bezpečnosti musí být založeno vlastním chování osoby (41/74 Van Duyn²⁷⁰ – účelem vstupu do Velké Británie bylo zaměstnání ve scientologické církvi, která zde byla zakázaná). Není možné preventivně vyhostit osobu²⁷¹ za předchozí trestní odsouzení (67/74 Bonsignore²⁷² - odsouzen za zabití z nedbalosti nelegálně drženou zbraní,²⁷³ 30/77 Bouchereau, 131/79 Santillo²⁷⁴) nebo automaticky za některé trestné činy²⁷⁵ (C-348/96 Calfa).²⁷⁶ Předchozí trestní odsouzení je relevantní jen, pokud skutečnosti, za kterých vzniklo, jsou důkazem osobního chování, které představuje současnou hrozbu veřejnému pořádku²⁷⁷ a základních zájmů společnosti²⁷⁸ (30/77 Bouchereau).²⁷⁹

---

²⁶⁰ Rozsudek ze dne 4. prosince 1974, *Van Duyn / Home Office* (41/74, ECR 1974, s. 1337).

²⁶¹ TICHÝ, Luboš et al. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde, 2006. S. 639.

²⁶² Rozsudek ze dne 26. února 1975, *Bonsignore / Oberstadtdirektor der Stadt Köln* (67/74, ECR 1975, s. 297).

²⁶³ Rozsudek ze dne 7. října 1977, *Regina / Bouchereau* (30/77, ECR 1977, s. 1999).

²⁶⁴ ŠLOSARČÍK. *Právní rámec evropské integrace*. 2003, s. 122.

²⁶⁵ Rozsudek ze dne 3. června 1986, *Kempf / Staatssecretaris van Justitie* (139/85, ECR 1986, s. 1741).

²⁶⁶ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 306.

²⁶⁷ Rozsudek ze dne 27. října 1977, *Regina / Bouchereau* (30/77, ECR 1977, s. 1999).

²⁶⁸ OUTLÁ, Veronika et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. S. 168-169.

²⁶⁹ Rozsudek ze dne 27. října 1977, *Regina / Bouchereau* (30/77, ECR 1977, s. 1999).

²⁷⁰ Rozsudek ze dne 4. prosince 1974, *Van Duyn / Home Office* (41/74, ECR 1974, s. 1337).

²⁷¹ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 306.

²⁷² Rozsudek ze dne 26. února 1975, *Bonsignore / Oberstadtdirektor der Stadt Köln* (67/74, ECR 1975, s. 297).

²⁷³ ŠLOSARČÍK. *Politický a právní rámec...*, 2010, s. 288.

²⁷⁴ Pozn. č. 32. OUTLÁ, Veronika. Úprava práva pohybu a pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků na území členských států EU. *Jurisprudence, časopis o evropské, české a slovenské judikatuře a evropském právu*. 2005, roč. XIV, č. 4, s. 25.

²⁷⁵ ŠLOSARČÍK. *Politický a právní rámec...*, 2010, s. 288.

²⁷⁶ Rozsudek ze dne 19. ledna 1999, *Calfa* (C-348/96, ECR 1999, s. I-11).

²⁷⁷ OUTLÁ, Veronika et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. S. 168-169.

²⁷⁸ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie...*, s. 183.

²⁷⁹ Rozsudek ze dne 27. října 1977, *Regina / Bouchereau* (30/77, ECR 1977, s. 1999).

Nelze vyhostit osobu z území hostitelského státu napořád (C-348/96 *Calfa*²⁸⁰ – za užívání a držení nelegálních drog pro své vlastní potřeby).²⁸¹ Nelze územně omezit vstup, pohyb a pobyt cizího státního příslušníka, aniž by jeho chování bylo skutečnou a vážnou hrozbou veřejnému pořádku²⁸² a pokud toto omezení neplatí i pro vlastní státní příslušníky²⁸³ (36/75 *Rutili*).²⁸⁴ V rozsudku C-100/01 *Oteiza Olazabal*.²⁸⁵ SD připustil omezení pobytu v některých částech státu (kvůli odsouzení za únos a napojení na organizaci ETA) se zdůvodněním, že pokud lze vůči migrujícím osobám přijmout zákaz pobytu nebo vyhostit je, tak lze přijmout i toto částečné omezení, je-li uplatňováno i vůči vlastním občanům.²⁸⁶

Hostitelský stát může také požádat (do tří měsíců od příjezdu do státu), nikoliv však systematicky, pracovníkův stát původu, chce-li zjistit, zda osoba představuje hrozbu veřejnému pořádku nebo veřejné bezpečnosti a považuje-li to za nezbytné, aby mu poskytl informace o případných policejních záznamech v pracovníkově minulosti (čl. 27 odst. 3 směrnice 2004/38).

V případě, že má být vydáno rozhodnutí o vyhoštění, je potřeba zohlednit určité aspekty před jeho vydáním, stejně tak i skutečnosti, kdy toto rozhodnutí nesmí být vydáno, a to v čl. 28 směrnice 2004/38. Před rozhodnutím o vyhoštění hostitelský stát vezme v úvahu délku pobytu dotyčné osoby na jeho území, zdravotní stav, věk, rodinné a ekonomické poměry, společenskou a kulturní integraci v tomto státě a intenzitu vazeb na zemi původu (C-482/01 a 493/01 *Orfanopoulos a Oliveri*).²⁸⁷ S výjimkou závažných důvodů ohledně veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti, nesmí hostitelský stát vydat rozhodnutí o vyhoštění proti občanům EU a jejich rodinným příslušníkům jakékoliv státní příslušnosti, kteří již mají právo trvalého pobytu na území tohoto státu. Bylo by možné vyhoštění jen ze závažných důvodů ochrany veřejného pořádku nebo bezpečnosti. Stejný zákaz vyhoštění platí i pro občany EU, kteří měli pobyt posledních deset let v hostitelském státě nebo jsou nezletilými osobami, kromě případů, kdy je vyhoštění v nejlepším zájmu dítěte, avšak v případě naléhavých důvodů, lze i tyto osoby vyhostit (čl. 28 směrnice 2004/38). Po vydání rozhodnutí o omezení práva vstupu nebo práva pobytu (vyhoštění), správním orgánem nebo soudem, musí tak být písemně oznámeno osobě, jíž je určeno a být přesně informativní o důvodech veřejného pořádku, veřejného bezpečnosti nebo veřejného zdraví, na jejichž

²⁸⁰ Rozsudek ze dne 19. ledna 1999, *Calfa* (C-348/96, ECR 1999, s. I-11).

²⁸¹ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie...*, s. 184.

²⁸² OUTLÁ, Veronika et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. S. 164-165.

²⁸³ ŠLOSARČÍK. *Právní rámec evropské integrace*. 2003, s. 122.

²⁸⁴ Rozsudek ze dne 28. října 1975, *Rutili / Ministre de l'intérieur* (36/75, ECR 197, s. 1219).

²⁸⁵ Rozsudek ze dne 26. listopadu 2002, *Oteiza Olazabal* (C-100/01, ECR 2002, s. I-10981).

²⁸⁶ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 123.

²⁸⁷ Rozsudek ze dne 29. dubna 2004, *Orfanopoulos and Oliveri* (C-482/01 a C-493/01, ECR 2004, s. I-5257).

základě bylo rozhodnutí přijato. Před konečnou platností rozhodnutí o omezení práva volného pohybu má osoba zajištěny procesní záruky – přítomnost při soudním či správním řízení, případné použití opravného prostředku. Lhůta pro opuštění území až na výjimky nesmí být kratší než jeden měsíc ode dne oznámení. Po uplynutí přiměřené lhůty, nejdéle tří let od vykonání pravomocného rozhodnutí o zákazu pobytu může osoba, požádat o zrušení tohoto zákazu s odůvodněním pominutí okolností, které vedly k vydání rozhodnutí o zákazu pobytu (čl. 30-32 odst. 1 směrnice 2004/38).

Vůči vlastním státním příslušníkům lze rovněž uplatnit omezení volného pohybu pracovníků, např. časově omezené zamezení výjezdu ze státu původu do konkrétního státu z důvodu již jednoho vyhoštění z tohoto státu²⁸⁸ (C-33/07 Jipa).²⁸⁹ Ve spojené věci Cases 115/81 a Adoui a Cornuaille 116/81²⁹⁰ SD nepovolil zákaz pobytu pro zahraniční „exotické tanečnice“ z důvodu prostituce, která nebyla v Belgii zakázána.²⁹¹ Stát může vyhostit jen migrujícího občana²⁹² (C-348/96 Calfa).²⁹³

5.2 Omezení z důvodu ochrany veřejného zdraví

Členský stát může omezit vstup a pohyb na jeho území z důvodu určitého onemocnění, které ohrožuje veřejné zdraví. Za nemoci ohrožující veřejné zdraví mohou být brány jen ty, které mají epidemiologický potenciál a jsou definovány Světovou zdravotnickou organizací²⁹⁴ a jiné nakažlivé a parazitické nemoci, na které se vztahují ochranná opatření i pro vlastní občany členského státu. Nemoc, která se vyskytla po třech měsících po příjezdu, se nemůže stát důvodem pro vyhoštění osoby. Ve lhůtě do tří měsíců po příjezdu do hostitelského členského státu, může být osoba s právem pobytu vyzvána, aby se podrobila bezplatné lékařské prohlídce, zda netrpí onemocněním stanoveným v druhé větě tohoto odstavce. Výzva musí být učiněna jen, existují-li k tomu závažné důvody a nesmí tak být činěno automaticky (čl. 29 směrnice 2004/38/ES).

---

²⁸⁸ ŠLOSARČÍK. *Politický a právní rámec...*, 2010, s. 289.

²⁸⁹ Rozsudek ze dne 10. července 2008, *Jipa* (C-33/07, ECR 2008, s. I-5157).

²⁹⁰ Rozsudek ze dne 18. května 1982, *Adoui and Cornuaille / Belgian State* (115 a 116/81, ECR 1982, s. 1665).

²⁹¹ ŠLOSARČÍK. *Politický a právní rámec...*, 2010, s. 288.

²⁹² BARNARD, Catherine. *The substantive law of the EU...*, s. 236-237.

²⁹³ Rozsudek ze dne 19. ledna 1999, *Calfa* (C-348/96, ECR 1999, s. I-11).

²⁹⁴ *Fact sheets: Infectious diseases*. [online]. [cit. 15. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.who.int/topics/infectious_diseases/factsheets/en/index.html>.

5.3 Povolené výjimky z rovného přístupu k zaměstnávání

Pracovníci mají právo na výkon povolání za stejných podmínek jako tuzemští pracovníci ve státě. Existují však výjimky: práce ve veřejné správě a specifické požadavky jako jsou jazykové znalosti a uznávání odborných kvalifikací.²⁹⁵

Požadavek jazykových znalostí musí být přiměřený a nezbytný pro obsazení konkrétního pracovního místa a nesmí vytvářet důvody pro vyloučení pracovníků z jiných států. Oprávněné požadavky jazykových znalostí²⁹⁶ nalezneme v případě C-379/87 Groener,²⁹⁷ kdy užívání irského jazyka bylo dlouholetou součástí vládní politiky jako prostředku vyjádření národní identity a kultury a požadovaná znalost jazyka byla přiměřená tomuto cíli, a tudíž i slučitelná s cíli práva EU.

Hostitelský stát musí brát ohled na **znalosti pracovníka a jeho kvalifikaci**, kterou získal v jiném státě. Pokud by totiž státy nebo zaměstnavatelé lpěli na vzdělání dosažené v jejich státě, volný pohyb pracovníků by se nedal uskutečnit. Provádí se tedy srovnání kvalifikace a schopností osvědčené diplomem pracovníka ve vztahu k požadavkům hostitelského státu na určité povolání. Je-li srovnání úspěšné, musí být diplom pracovníka uznán.²⁹⁸

Pokud chce pracovník vykonávat určité povolání v jiném členském státě, kde je jeho výkon regulován předpisy tohoto státu, musí požádat o uznání své kvalifikace.²⁹⁹ Směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací se vztahuje na plně kvalifikované odborníky určitého povolání (tzv. regulované povolání³⁰⁰ vč. svobodných povolání) ve státě, kteří jej chtějí vykonávat v jiném státě.³⁰¹ Regulované povolání je odborná činnost, jejíž výkon ve státě je možné vykonávat na základě právních nebo správních předpisů držitelům určité odborné licence (čl. 3 odst. 1 písm. a) 2005/36). Pokud je odborná příprava nebo okruh činnosti určitého povolání odlišný, může být na pracovníkovi požadováno, aby podstoupil zkoušku způsobilosti.³⁰² V případě, že povolání, které chce pracovník vykonávat, není v hostitelském státě regulováno, nemusí žádat o uznání své odborné kvalifikace a může

²⁹⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 9.

²⁹⁶ Tamtéž, s. 10.

²⁹⁷ Rozsudek ze dne 28. listopadu 1989, *Groener / Minister for Education and City of Dublin Vocational Education Committee* (379/87, ECR 1989, s. 3967).

²⁹⁸ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 140 - 141.

²⁹⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě...*, s. 9.

³⁰⁰ Seznam regulovaných povolání v ČR a jiných státech EU lze najít na: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/databaze-regulovanych-povolani>.

³⁰¹ *Příručka pro uživatele: Směrnice 2005/36/ES: Vše, co chcete vědět o uznávání odborných kvalifikací: 66 otázek a 66 odpovědí.* [online]. [cit. 18. listopadu 2011]. S. 8. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/guide/users_guide_cs.pdf>.

³⁰² EVROPSKÁ KOMISE. *Chcete pracovat...*, s. 12.

vykonávat povolání za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu. Může se také stát, že povolání v hostitelském státě není regulováno jako takové a v tom případě může být pracovníkovi poskytnut částečný přístup k tomuto povolání na základě jeho žádosti.³⁰³ Pouze u malého počtu povolání existuje automatické uznávání diplomů.³⁰⁴

O tom, zda se na pracovníka vztahují pravidla daná směrnicí č. 2005/36/ES, záleží, zda chce pracovník vykonávat povolání dočasně nebo se chce usadit trvale. V případě dočasného vykonávání zaměstnání, není povoleno prověřovat pracovníkovu kvalifikaci, ledaže by se jednalo o povolání v oblasti zdraví nebo bezpečnosti. Povolání si můžeme také rozdělit na tři typy: *a) odvětvová povolání, tzv. regulovaná povolání* – tato povolání jsou na evropské úrovni harmonizována minimálními požadavky na odbornou přípravu (lékař, zdravotní sestra, ošetřovatel odpovědný za všeobecnou péči, zubní lékař, veterinární lékař, porodní asistentka, farmaceut a architekt); *b) povolání z oblasti řemesel, průmyslu a obchodu*; *c) povolání obecného systému* (všechna ostatní povolání).³⁰⁵ Co se užívání akademických titulů týče, tak pracovník může užívat titul řádně získaný v zemi původu nebo jeho ekvivalent v hostitelském státě (český Mgr. je v západní Evropě označován M.A.). Není tedy přípustné, aby hostitelský stát podmiňoval užití akademického titulu řádně získaného v jiném státě³⁰⁶ (C-19/92 Kraus).³⁰⁷

5.4 Omezení zaměstnávání cizích státních příslušníků ve veřejné správě a podílu na výkonu veřejné moci

Čl. 45 odst. 4 SFEU sděluje, že odst. 3 stejného článku se nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě. Zaměstnávání ve veřejné správě a výkon veřejné moci nemůže být chápán jako diskriminace na základě státní příslušnosti, neboť SD zde přihlíží k legitimnímu zájmu států vyhradit pro své vlastní státní příslušníky zaměstnání, mající vztah k výkonu veřejné moci a ochraně obecných zájmů.³⁰⁸ O diskriminaci ve vztahu ke státní příslušnosti se tedy nejedná v případě zaměstnání ve veřejné správě,³⁰⁹ kdy stát si vyhrazuje právo zaměstnávat

---

³⁰³ Příručka pro uživatele: Směrnice 2005/36/ES: Vše, co chcete vědět o uznávání odborných kvalifikací: 66 otázek a 66 odpovědí. [online].[cit. 18. listopadu 2011]. S. 1213. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/guide/users_guide_cs.pdf>.

³⁰⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Chcete pracovat...*, s. 12.

³⁰⁵ Příručka pro uživatele: Směrnice 2005/36/ES: Vše, co chcete vědět o uznávání odborných kvalifikací: 66 otázek a 66 odpovědí. [online].[cit. 18. listopadu 2011]. S. 6-7. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/guide/users_guide_cs.pdf>.

³⁰⁶ ŠLOSARČÍK. *Právní rámec evropské integrace*. 2003, s. 126.

³⁰⁷ Rozsudek ze dne 3. března 1993, *Kraus / Land Baden-Württemberg* (C-19/92, ECR 1993, s. I-1663).

³⁰⁸ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 255.

³⁰⁹ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 306.

pouze tuzemské pracovníky. Smlouvy nedefinují pojem „veřejná správa“, což však neznamená, že jeho výklad je ponechán na zcela volné uvážení států.³¹⁰

SD vykládá pojem „veřejná správa“ restriktivně³¹¹ (149/79 Komise v. Belgie,³¹² 307/84 Komise v. Francie³¹³). V rozsudku ve věci 149/79 Komise v. Belgie³¹⁴ SD upřesnil kritéria zaměstnání ve veřejné správě „jako zaměstnání, která zahrnují přímou či nepřímou účast na výkonu veřejné moci a na funkcích, jejichž účelem je ochrana obecných zájmů státu nebo jiných veřejnoprávních celků, a která proto předpokládají u zaměstnanců zvláštní vztah solidarity vůči státu, jakož i vzájemnost práv a povinností, jež jsou základem pouta státní příslušnosti.“³¹⁵ Při rozhodování, zda zaměstnání spadá pod čl. 45 odst. 4 SFEU, zvolil SD přístup funkcionální namísto institucionálního³¹⁶ nebo odvětvového přístupu³¹⁷ (C-290/94 Komise v. Řecko).³¹⁸ Vždy je třeba posuzovat samotnou vykonávanou činnost vzhledem k povaze přidělených úkolů a odpovědnosti, které souvisejí s daným pracovním místem³¹⁹ (C-473/93 Komise v. Lucembursku).³²⁰

Příkladem zaměstnání ve veřejné správě je např. armáda, policie, diplomatické služby. Nejedná se tedy o pouhé zaměstnání ve veřejném sektoru (administrativní činnost, profese u železničních drah apod.),³²¹ které se státy snažily podřadit pod zaměstnání ve veřejné správě.³²² Jako reakci na tuto rozšířenou praxi států, vydala Komise v roce 1988 sdělení s názvem Volný pohyb pracovníků a přístup k zaměstnání ve veřejné správě členských států – Akce Komise, pokud jde o používání čl. 48 odst. 4 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství.³²³ Ve sdělení uveřejnila pracovní místa spadající pod výkon veřejné správy a také oblasti veřejných služeb, jejichž pracovní místa lze zahrnout pod tuto výjimku jen ojediněle (např. dopravní služby, dodávky plynu a elektřiny, letecká a lodní přeprava, poštovní a telekomunikační služby – 152/73 Sotgiu,³²⁴ služby rozhlasového a televizního vysílání, služby veřejné zdravotní péče, státní vzdělávání a výzkum pro

³¹⁰ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 255.

³¹¹ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 306-307.

³¹² Rozsudek ze dne 17. prosince 1980, *Commission / Belgium* (149/79, ECR 1980, s. 3881).

³¹³ Rozsudek ze dne 3. června 1986, *Commission / France* (307/84, ECR 1986, s. 1725).

³¹⁴ Rozsudek ze dne 17. prosince 1980, *Commission / Belgium* (149/79, ECR 1980, s. 3881).

³¹⁵ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 256.

³¹⁶ Tamtéž. S. 257.

³¹⁷ STEHLÍK. *Praktikum práva Evropské unie...*, s. 149.

³¹⁸ Rozsudek ze dne 2. července 1996, *Commission / Greece* (C-290/94, ECR 1996, s. I-3285).

³¹⁹ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 257.

³²⁰ Rozsudek ze dne 2. července 1996, *Commission / Luxembourg* (C-473/93, ECR 1996, s. I-3207).

³²¹ GILLOVÁ. IN: SYLLOVÁ. *Lisabonská smlouva: komentář*. S. 306 - 307.

³²² *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 257.

³²³ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 257.

³²⁴ Rozsudek ze dne 12. února 1974, *Sotgiu / Deutsche Bundespost* (152/73, ECR 1974, s. 153).

nevojenské účely³²⁵ (225/85 Komise v. Itálie).³²⁶ V zaměstnáních, jež nepředstavují malou část výkonu veřejné moci a jsou zde skutečně vykonávány úkoly v souvislosti s ohledem na zachování bezpečnosti a pořádku lze rovněž hovořit o výkonu veřejné moci³²⁷ (C-405/01 Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española³²⁸ – první lodní důstojník, C-47/02 Anker³²⁹ – kapitán na lodi).

Na závěr je nutné připomenout, že výjimka z volného pohybu pracovníků při zaměstnávání ve veřejné správě, se týká výhradně přístupu k zaměstnání, proto v ostatních aspektech, jako je odměňování za práci a pracovní podmínky nesmí docházet k diskriminaci ani v případě, že tato pracovní místa byla nabídnuta příslušníkům z jiných států. Bude-li zaměstnavatel orgánu veřejné správy přihlížet k předchozí profesní praxi ve veřejné správě, musí u státních příslušníků z jiných států brát ohled na přechozí dobu srovnatelné pracovní praxi ve veřejné správě získané v jiném členském státě stejným způsobem jako praxi získané v jejich vlastním státě³³⁰ (C-419/92 Scholz,³³¹ C-285/01 Burbard,³³² C-278/03 Komise v. Itálie,³³³ C-205/04 Komise v. Španělsko,³³⁴ C-371/04 Komise v. Itálie³³⁵).

---

³²⁵ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 257 - 258.

³²⁶ Rozsudek ze dne 16. června 1987, *Commission / Italy* (225/85, ECR 1987, s. 2625).

³²⁷ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 275-279.

³²⁸ Rozsudek ze dne 30. září 2003, *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española* (C-405/01, ECR 2003 p. I-10391).

³²⁹ Rozsudek ze dne 30. září 2003, *Anker and others* (C-47/02, ECR 2003, s. I-10447).

³³⁰ *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 257 - 258.

³³¹ Rozsudek ze dne 23. února 1994, *Scholz / Opera Universitaria di Cagliari and Cinzia Porcedda* (C-419/92, ECR 1994, s. I-505).

³³² Rozsudek ze dne 9. září 2003, *Burbaud* (C-285/01, ECR 2003, s. I-8219).

³³³ Rozsudek ze dne 12. května 2005, *Commission / Italy* (C-278/03, ECR 2005, s. I-3747).

³³⁴ Rozsudek ze dne 23. února 2006, *Commission / Spain* (C-205/04, ECR 2006, s. I-31*, Summ.pub.).

³³⁵ Rozsudek ze dne 26. října 2006, *Commission / Italy* (C-371/04, ECR 2006, s. I-10257).

ZÁVĚR

Pracovníci z členských států EU byli vůdčí kategorií osob, která zprvu uskutečňovala volný pohyb osob v EU. Abychom mohli říci, že na pracovníka se vztahuje evropská právní úprava, musí být tato osoba označena za migrujícího pracovníka, tedy tato osoba musela využít svého práva k volnému pohybu. Pojem pracovník však musel být definován SD, protože jeho vymezení nebylo dáno ve Smlouvách ani sekundárním právu. Při zkoumání pojmu pracovník je třeba mít na mysli, že obsah tohoto pojmu musí vykládat prizmatem unijního práva nikoliv národní legislativou. Rovněž také SD uvedl, že pojem pracovníka musí být vykládat široce. Rozsudky charakterizovaly pracovníka jako osobu vykonávající činnost, která musí být skutečná a efektivní pod vedením jiné osoby a za odměnu. Limity týkající se výdělku, jeho formy nebo odpracované doby nebyly SD formulovány. Pod pojem pracovníka byli zařazeni v určitých případech i uchazeči o zaměstnání, sportovci a pod působnost článku 45 SFEU spadají i studenti vykonávající pracovní činnost.

Judikatura SD neřešila jen, kdo je, nebo není pracovník, ale také práva s tím související, jako je přiznání např. dávek v sociálním zabezpečení, daňové záležitosti, oprávnění k pobytu a práva jeho rodinných příslušníků jakékoliv státní příslušnosti.

Zkoumaná nová judikatura SD přinesla další rozšíření pojmu pracovníka, např. v případě pracujících doktorandů, nebo že za pracovníka je považována i osoba s velmi malým časovým týdenním výkonem práce, byť u odpracované doby v předchozí judikatuře bylo řečeno, že na tom nezáleží. Z dalších příkladů můžeme uvést rozhodnutí SD, která umožnila přiznat dávku uchazeči o první zaměstnání, byť neabsolvoval střední vzdělání v dotčeném státě, které však stát uznal jako rovnocenné k belgickému. K výkonu praxe učitele v jiném státě, který se chce účastnit kurzu, aby mohl v dotčeném státě pracovat, musí být přihlíženo. Opět další rozsudek o praxi, tentokrát v regulovaných povolání, bylo SD řečeno, že praxe a doba vykonávaná v jiném státě musí být zohledněna. V jiném případě došlo k nevyplacení dávky v nezaměstnanosti z důvodu nedostatečně úzkého vztahu k národnímu trhu práce. U dávek byly označeny jako nepřenositelné, SD povolil její export do zahraničí z důvodu tvrdosti vnitrostátního práva. V jiném rozsudku týkajícím se opět dávek v nezaměstnanosti, které nebyly vypláceny cizím státním příslušníkům, jež neodpracovali určitou dobu ve státě požadavku, byl národní předpis označen jako diskriminující. V oblasti penzijního připojení musí být zohledněn výkon práce, byť se jednalo o jinou provozovnu zaměstnavatele. Dalším případem v oblasti doplňkového důchodového spoření, bylo

rozhodnuto, že daňové zvýhodnění tohoto spojení musí být přiznáno i příhraničním pracovníkům.

K primárním právům pracovníků se řadí právo na zaměstnání, odměnu za práci a pracovní podmínky, jejichž zajištění musí být stejné jako u tuzemských pracovníků, tedy nesmí být činěny rozdíly mezi státními příslušnostmi občanů EU. Od práv primárních jsou pak odvozena práva sekundární, jako je právo na opuštění domovského státu, právo vstupu na území státu a pohybu v něm, stejně tak právo zde zůstat po skončení výkonu zaměstnání. Toto poslední právo umožňuje pracovníkům být zvýhodněni oproti občanům EU, kteří se nepohybují za výkonem práce, mohou ho totiž dosáhnout dříve a za splnění určitých podmínek, než když by byly pouhými osobami podle evropského práva. Další kategorií práv, kterou rovněž mají pracovníci, jsou práva komplementární, mezi něž řadíme sociální práva, přístup ke vzdělávání, právo na bydlení. Poslední velký balík oprávnění pracovníků se týká jejich rodinných příslušníků bez ohledu na jejich státní příslušnost, což má podpořit osoby ochotné cestovat za prací a využít volného práva osob v rámci vnitřního trhu EU.

Volný pohyb pracovníků není bez omezení. Existují dovolená omezení výkonu práva pohybu pracovníků, která jsou shodná s omezeními pro výkon práva pohybu osob. Jde o omezení z důvodu ochrany veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a zdraví. Omezení nesmí být užívána preventivně, systematicky a vždy musí být řádně odůvodněná. K dalším povoleným omezením patří výkon zaměstnání ve veřejné správě, což je legitimním projevem členských států vyhradit určitá zaměstnání spojená s výkonem veřejné moci pro své vlastní státní příslušníky. Stejně tak zaměstnavatelé mohou požadovat určité jazykové a kvalifikační znalosti, aniž by toto rozdílné chování bylo bráno jako diskriminační.

Závěrem můžeme říci, že oblast volného pohybu pracovníků, rozšiřování pojmu pracovníka a jiných souvisejících oblastí s touto svobodou vnitřního trhu EU stále přináší nové otázky k řešení, se kterými se národní soudy snaží vypořádat a v případě jejich pochybností se obrací na SD, který jim nabízí výklad unijního práva.

ANOTACE

Téma diplomové práce se zabývá obsahem volného pohybu pracovníků a jeho zakotvením v primárním a sekundárním právu, zejména pak z pohledu judikatury Soudního dvora. Zpočátku se práce věnuje vymezení volného pohybu pracovníků v rámci volného pohybu osob jako jedné ze svobod vnitřního trhu Evropské unie. Následně je popsáno pojetí migrujícího pracovníka v unijním právu, tedy rozdíl mezi pracovníkem a osobou samostatně výdělečně činnou, nezbytnost přeshraničního prvku u pracovníka, aby se na něj mohla vztahovat unijní právní úprava, definování pracovní činnosti a další její aspekty, to vše doplněno příslušnou judikaturou. Další kapitola analyzuje postavení pracovníka v nové judikatuře Soudního dvora, která je vymezena 1. květnem 2004 až 31. prosincem 2011. Obsahem práce jsou také pracovníkova práva jako nebyť diskriminován, právo vstupovat a pobývat na území členského státu EU sociální a daňové výhody a práva jeho rodinných příslušníků jako odvozených beneficiantů. Poslední kapitola objasňuje dovolená omezení volného pohybu pracovníků z důvodu ochrany veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví a další omezení volného pohybu týkající se jen pracovníků (jazyková vybavenost, kvalifikace a zaměstnávání ve veřejné správě).

KLÍČOVÁ SLOVA

Pojem pracovník – pojetí pracovníka v nové judikatuře Soudního dvora - práva pracovníka – omezení volného pohybu pracovníků.

ABSTRACT

This thesis deals with the content of free movement of workers and its anchoring in the primary and secondary law, particularly in terms of law of the Court of Justice. Initially, the thesis deals with the definition of the free movement of workers within the free movement of persons as one of the freedoms of the internal market of the European Union. Subsequently described the concept of a migrant worker in the Union's law, then the difference between a worker and a self-employed, the necessity of cross-border element of the worker so that he could apply EU legislation, the definition of work and its other aspects, all accompanied by the relevant case law. The next chapter analyzes the status of workers in the new Court of Justice, which is bounded by dates 1st May 2004 to 31st December 2011. The thesis of thesis is also a worker's right not to be discriminated against, the right to enter and reside in a EU Member State, social and tax advantages and rights of family members as secondary beneficiaries. The last chapter explains the allowed restrictions on free movement of workers on grounds of public policy, public security and protection health and other restrictions on free movement of workers only (language skills, qualifications and employment in public administration).

KEY WORDS

The concept of worker – the concept of worker in new judgements of Court of Justice case law - worker rights – restrictions on the free movement of workers

SOUPIS BIBLIOGRAFIE

PRIMÁRNÍ ZDROJE

Monografie

- BARNARD, Catherine. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd edition. New York: Oxford University Press, 2010. 674 s. ISBN 978-0-19-956224-4.
- ČERNÁ, Jana, VACÍK, Antonín. *Právo sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 222 s. ISBN 80-86898-14-8.
- CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 5th edition. Oxford: Oxford University Press, 2011. 1155 s. ISBN 978-0-19-957699-9.
- CONDINANZI, Massimo, LANG, Alessandra, NASCIMBENE, Bruno. *Citizenship of the Union and Free Movement of Persons*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2008. 268 s. ISBN 978-90-04-16300-3.
- KOLDINSKÁ, Kristina. et al. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 246 s. ISBN 978-80-7179-622-0.
- LENAERTS, Koen – NUFFEL, Van Peit – BRAY, Robert. *Constitutional Law of the European Union*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2005. 969 s. ISBN 0-421-88610-2.
- MATHIJSEN, P. S. R. F. *A Guide to European Union Law*. 8th ed. London: Sweet & Maxwell, 2004. 489 s. ISBN 0-421-85780-3.
- OUTLÁ, Veronika et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 341 s. ISBN 80-86898-49-0.
- SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 382 s. ISBN 978-80-7400-334-9.
- STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondrej, PETR, Michal. *Praktikum práva Evropské unie: vnitřní trh*. Praha: Leges, 2011. 288 s. ISBN 978-80-87576-09-0.
- SYLLOVÁ, Jindřiška et al. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1299 s. ISBN 978-80-7400-339-4.
- ŠLOSARČÍK, Ivo. *Právní rámec evropské integrace*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2003. 188 s. ISBN 80-903237-0-7.

- ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický a právní rámec evropské integrace*. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 452 s. ISBN 978-80-7357-471-0.
- TICHÝ, Luboš. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde, 2006. S. 910.
- TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 953 s. ISBN 978-80-7400-333-2.
- TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.
- VĚRNÝ, Arsen, DAUSES, A. Manfred. *Evropské právo se zaměřením na rozhodovací praxi Evropského soudního dvora*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998. 447 s. ISBN 80-85864-41-X.
- ZACKER, Christian, WERNICKE, Stephan. *Examinatorium evropského práva: základy, právo institucí, hmotné právo, právní ochrana*. 3. přepracované vydání. Praha: LexisNexis CZ, 2005. 351 s. ISBN 80-86920-05-4.

Evropská legislativa

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie. (kodifikované znění), Text s významem pro EHP.
- Nařízení Rady (ES) č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Text s významem pro EHP).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 74/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Text s významem pro EHP).
- Smlouva o fungování Evropské unie.
- Smlouva o Evropské unie.

Rozsudky Soudního dvora

- Rozsudek ze dne 19. března 1964, *Unger / Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten* (75/63, ECR 1964, s. 177).
- Rozsudek ze dne 15. října 1969, *Württembergische Milchverwertung Südmilch AG / Ugliola* (15/69, ECR 1969, s. 363).
- Rozsudek ze dne 6. června 1972, *Murru / Caisse régionale d'assurance maladie de Paris* (2/72, ECR 1972, s. 333).
- Rozsudek ze dne 22. června 1972, *Frilli / Belgian State* (1/72, ECR 1972, s. 457).
- Rozsudek ze dne 12. února 1974, *Sotgiu / Deutsche Bundespost* (152/73, ECR 1974, s. 153).
- Rozsudek ze dne 4. prosince 1974, *Van Duyn / Home Office* (41/74, ECR 1974, s. 1337).
- Rozsudek ze dne 12. prosince 1974, *Walrave and Koch / Association Union Cycliste Internationale and others* (36/74, ECR 1974, s. 1405).
- Rozsudek ze dne 26. února 1975, *Bonsignore / Oberstadtdirektor der Stadt Köln* (67/74, ECR 1975, s. 297).
- Rozsudek ze dne 30. září 1975, *Cristini / S.N.C.F.* (32/75, ECR 1975, s. 1085).
- Rozsudek ze dne 28. října 1975, *Rutili / Ministre de l'intérieur* (36/75, ECR 1975, s. 1219).
- Rozsudek ze dne 14. července 1976, *Dona / Mantero* (13/76, ECR 1976, s. 1333).
- Rozsudek ze dne 16. prosince 1976, *Inzirillo / Caisse allocations familiales Lyon* (63/76, ECR 1976, s. 2057).
- Rozsudek ze dne 17. února 1977, *Di Paolo* (76/76, ECR 1977 p. 315).
- Rozsudek ze dne 7. října 1977, *Regina / Bouchereau* (30/77, ECR 1977, s. 1999).
- Rozsudek ze dne 9. listopadu 1977, *Warry* (41/77, ECR 1977, s. 2085).
- Rozsudek ze dne 31. května 1979, *Ministère public / Even* (207/78, ECR 1979, s. 2019).
- Rozsudek ze dne 11. července 1979, *Pennartz* (268/78, ECR 1979, s. 2411).
- Rozsudek ze dne 10. ledna 1980, *Jordens-Vosters* (69/79, ECR 1980, s. 75).
- Rozsudek ze dne 17. prosince 1980, *Commission / Belgium* (149/79, ECR 1980, s. 3881).
- Rozsudek ze dne 17. prosince 1981, *Browning* (22/81, ECR 1981, s. 3357).
- Rozsudek ze dne 14. ledna 1982, *Reina / Landeskreditbank Baden-Württemberg* (65/81, ECR 1982, s. 33).

- Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Levin / Staatssecretaris van Justitie* (53/81, ECR 1982, s. 1035).
- Rozsudek ze dne 18. května 1982, *Adoui and Cornuaille / Belgian State* (115 a 116/81, ECR 1982, s. 1665).
- Rozsudek ze dne 12. července 1984, *Castelli / ONTPS* (261/83, ECR 1984, s. 3199).
- Rozsudek ze dne 13. února 1985, *Gravier / Ville de Liège* (293/83, ECR 1985, s. 593)
- Rozsudek ze dne 20. června 1985, *ONEM / Deak* (94/84, ECR 1985, s. 1873).
- Rozsudek ze dne 11. července 1985, *Ministère public / Mutsch* (137/84, ECR 1985, s. 2681).
- Rozsudek ze dne 17. dubna 1986, *Netherlands / Reed* (59/85, ECR 1986, s. 1283).
- Rozsudek ze dne 3. června 1986, *Kempf / Staatssecretaris van Justitie* (139/85, ECR 1986, s. 1741).
- Rozsudek ze dne 3. června 1986, *Commission / France* (307/84, ECR 1986, s. 1725).
- Rozsudek ze dne 3. července 1986, *Lawrie-Blum / Land Baden-Württemberg* (66/85, ECR 1986, s. 2121).
- Rozsudek ze dne 16. června 1987, *Commission / Italy* (225/85, ECR 1987, s. 2625).
- Rozsudek ze dne 18. června 1987, *CPAS de Courcelles / Lebon* (316/85, ECR 1987, s. 2811).
- Rozsudek ze dne 2. února 1988, *Blaizot / Université de Liège and others* (24/86, ECR 1988, s. 379)
- Rozsudek ze dne 21. června 1988, *Lair / Universität Hannover* (39/86, ECR 1988, s. 3161).
- Rozsudek ze dne 21. června 1988, *Brown / Secretary of State for Scotland* (197/86, ECR 1988, s. 3205).
- Rozsudek ze dne 5. října 1988, *Steymann / Staatssecretaris van Justitie* (196/87, ECR 1988, s. 6159).
- Rozsudek ze dne 15. března 1989, *Echternach and others / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (389/87 a 390/87, ECR 1989, s. 723).
- Rozsudek ze dne 27. srpna 1989, *Lopes da Veiga / Staatssecretaris van Justitie* (9/88, ECR 1989, s. 2989).
- Rozsudek ze dne 28. listopadu 1989, *Groener / Minister for Education and City of Dublin Vocational Education Committee* (379/87, ECR 1989, s. 3967).
- Rozsudek ze dne 5. prosince 1989, *Delbar / Caisse d'allocations familiales de Roubaix-Tourcoing* (114/88, ECR 1989, s. 4067).

- Rozsudek ze dne 14. prosince 1989, *The Queen / Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte Agegate* (3/87, ECR 1989, s. 4459).
- Rozsudek ze dne 8. května 1990, *Biehl / Administration des contributions* (175/88, ECR 1990, s. I-1779).
- Rozsudek ze dne 10. července 1990, *Greece / Commission* (334/87, ECR 1990, s. I-2849, Summ.pub.).
- Rozsudek ze dne 5. února 1991, *Roux / Belgian State* (C-363/89, ECR 1991, s. I-273).
- Rozsudek ze dne 26. února 1991, *The Queen / Immigration Appeal Tribunal, ex parte Antonissen* (C-292/89,
- Rozsudek ze dne 26. února 1991, *The Queen / Immigration Appeal Tribunal, ex parte Antonissen* (C-292/89, ECR 1991, s. I-745)
- Rozsudek ze dne 7. března 1991, *Masgio / Bundesknappschaft* (C-10/90, ECR 1991, s. I-1119).
- Rozsudek ze dne 21. listopadu 1991, *URSSAF / Hostellerie Le Manoir* (C-27/91, ECR 1991, s. I-5531).
- Rozsudek ze dne 26. února 1992, *Raulin / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (C-357/89, ECR 1992, s. I-1027).
- Rozsudek ze dne 26. února 1992, *Bernini / Minister van Onderwijs en Wetenschappen* (C-3/90, ECR 1992, s. I-1071).
- Rozsudek ze dne 20. dubna 1992, *Ramrath / Ministre de la Justice* (C-106/91, ECR 1992, s. I-3351).
- Rozsudek ze dne 7. července 1992, *The Queen / Immigration Appeal Tribunal and Surinder Singh, ex parte Secretary of State for the Home Department* (C-370/90, ECR 1992, s. I-4265).
- Rozsudek ze dne 3. března 1993, *Kraus / Land Baden-Württemberg* (C-19/92, ECR 1993, s. I-1663).
- Rozsudek ze dne 7. prosince 1993, *Wirth / Landeshauptstadt Hannover* (C-109/92, ECR 1993, s. I-6447).
- Rozsudek ze dne 23. února 1994, *Scholz / Opera Universitaria di Cagliari and Cinzia Porcedda* (C-419/92, ECR 1994, s. I-505).
- Rozsudek ze dne 4. května 1995, *Landesamt für Ausbildungsförderung Nordrhein-Westfalen / Gaal* (C-7/94, ECR 1995, s. I-1031).
- Rozsudek ze dne 4. prosince 1995, *Nolte / Landesversicherungsanstalt Hannover* (C-317/93, ECR 1995, s. I-4625).

- Rozsudek ze dne 15. prosince 1995, *Union royale belge des sociétés de football association and others / Bosman and others* (C-415/93, ECR 1995, s. I-4921).
- Rozsudek ze dne 30. dubna 1996, *Boukhalfa / Bundesrepublik Deutschland* (C-214/94, ECR 1996, s. I-2253).
- Rozsudek ze dne 23. května 1996, *O'Flynn / Adjudication Officer* (C-237/94, ECR 1996, s. I-2617).
- Rozsudek ze dne 2. července 1996, *Commission / Luxembourg* (C-473/93, ECR 1996, s. I-3207).
- Rozsudek ze dne 12. září 1996, *Commission / Belgium* (C-278/94, ECR 1996, s. I-4307).
- Rozsudek ze dne 20. února 1997, *Commission / Belgium* (C-344/95, ECR 1997, s. I-1035).
- Rozsudek ze dne 13. listopadu 1997, *Grahame and Hollanders / Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging* (C-248/96, ECR 1997, s. I-6407).
- Rozsudek ze dne 15. ledna 1998, *Schöning-Kougebetopoulou / Freie und Hansestadt Hamburg* (C-15/96, ECR 1998, s. I-47).
- Rozsudek ze dne 12. dubna 1998, *Martínez Sala / Freistaat Bayern* (C-85/96, ECR 1998, s. I-2691).
- Rozsudek ze dne 7. května 1998, *Clean Car Autoservice / Landeshauptmann von Wien* (C-350/96, ECR 1998, s. I-2521).
- Rozsudek ze dne 12. května 1998, *Gilly / Directeur des services fiscaux du Bas-Rhin* (C-336/96, ECR 1998, s. I-2793).
- Rozsudek ze dne 24. září 1998, *Commission / France* (C-35/97, ECR 1998, s. I-5325).
- Rozsudek ze dne 29. října 1998, *Commission / Spain* (C-114/97, ECR 1998, s. I-6717).
- Rozsudek ze dne 24. listopadu 1998, *Bickel and Franz* (C-274/96, ECR 1998, s. I-7637).
- Rozsudek ze dne 19. ledna 1999, *Calfa* (C-348/96, ECR 1999, s. I-11).
- Rozsudek ze dne 26. ledna 1999, *Terhoeve* (C-18/95, ECR 1999, s. I-345).
- Rozsudek ze dne 8. června 1999, *Meeusen* (C-337/97, ECR 1999, s. I-3289).
- Rozsudek ze dne 14. září 1999, *Gschwind* (C-391/97, ECR 1999, s. I-5451).
- Rozsudek ze dne 27. ledna 2000, *Graf* (C-190/98, ECR 2000 s. I-493).
- Rozsudek ze dne 13. dubna 2000, *Lehtonen and Castors Braine* (C-176/96, ECR 2000, s. I-2681).
- Rozsudek ze dne 16. května 2000, *Zurstrassen* (C-87/99, ECR 2000, s. I-3337).

- Rozsudek ze dne 6. června 2000, *Angonese* (C-281/98, ECR 2000, s. I-4139).
- Rozsudek ze dne 3. října 2000, *Ferlini* (C-411/98, ECR 2000, s. I-8081).
- Rozsudek ze dne 1. května 2001, *Commission / Italy* (C-283/99, ECR 2001, s. I-4363).
- Rozsudek ze dne 20. září 2001, *Grzelczyk* (C-184/99, ECR 2001, s. I-6193).
- Rozsudek ze dne 20. listopadu 2001, *Jany and others* (C-268/99, ECR 2001, s. I-8615).
- Rozsudek ze dne 21. února 2002, *Rydergård* (C-215/00, ECR 2002, s. I-1817).
- Rozsudek ze dne 11. července 2002, *D'Hoop* (C-224/98, ECR 2002 p. I-6191).
- Rozsudek ze dne 17. září 2002, *Baumbast and R* (C-413/99, ECR 2002, s. I-7091).
- Rozsudek ze dne 19. listopadu 2002, *Kurz* (C-188/00, ECR 2002, s. I-10691).
- Rozsudek ze dne 26. listopadu 2002, *Oteiza Olazabal* (C-100/01, ECR 2002, s. I-10981).
- Rozsudek ze dne 12. prosince 2002, *de Groot* (C-385/00, ECR 2002, s. I-11819).
- Rozsudek ze dne 12. června 2003, *Gerritse* (C-234/01, ECR 2003, s. I-5933).
- Rozsudek ze dne 9. září 2003, *Burbaud* (C-285/01, ECR 2003, s. I-8219).
- Rozsudek ze dne 30. září 2003, *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española* (C-405/01, ECR 2003 p. I-10391).
- Rozsudek ze dne 30. září 2003, *Anker and others* (C-47/02, ECR 2003, s. I-10447).
- Rozsudek ze dne 2. října 2003, *van Lent* (C-232/01, ECR 2003, s. I-11525).
- Rozsudek ze dne 2. října 2003, *van Lent* (C-232/01, ECR 2003, s. I-11525).
- Rozsudek ze dne 6. listopadu 2003, *Ninni-Orasche* (C-413/01, ECR 2003, s. I-13187).
- Rozsudek ze dne 6. listopadu 2003, *Ninni-Orasche* (C-413/01, ECR 2003, s. I-13187).
- Rozsudek ze dne 23. března 2004, *Collins* (C-138/02, ECR 2004, s. I-2703).
- Rozsudek ze dne 29. dubna 2004, *Commission / Portugal* (C-171/02, ECR 2004, s. I-5645).
- Rozsudek ze dne 29. dubna 2004, *Orfanopoulos and Oliveri* (C-482/01 a C-493/01, ECR 2004, s. I-5257).
- Rozsudek ze dne 7. září 2004, *Trojani* (C-456/02, ECR 2004, s. I-7573).
- Rozsudek ze dne 16. září 2004, *Merida* (C-400/02, ECR 2004, s. I-8471).
- Rozsudek ze dne 17. března 2005, *Kranemann* (C-109/04, ECR 2005, s. I-2421).
- Rozsudek ze dne 12. května 2005, *Commission / Italy* (C-278/03, ECR 2005, s. I-3747).
- Rozsudek ze dne 5. září 2005, *Ioannidis* (C-258/04, ECR 2005, s. I-8275).
- Rozsudek ze dne 15. září 2005, *Commission / Denmark* (C-464/02, ECR 2005, s. I-7929).

- Rozsudek ze dne 15. prosince 2005, *Nadin and Nadin-Lux* (C-151/04 a C-152/04, ECR 2005, s. I-11203).
- Rozsudek ze dne 16. února 2006, *Rockler* (C-137/04, ECR 2006, s. I-1441).
- Rozsudek ze dne 23. února 2006, *Commission / Finland* (C-232/03, ECR 2006, s. I-27*, Summ.pub.).
- Rozsudek ze dne 23. února 2006, *Commission / Spain* (C-205/04, ECR 2006, s. I-31*, Summ.pub.).
- Rozsudek ze dne 30. března 2006, *Mattern and Cikotic* (C-10/05, ECR 2006, s. I-3145).
- Rozsudek ze dne 18. července 2006, *Meca-Medina and Majcen / Commission* (C-519/04 P, ECR 2006, s. I-6991).
- Rozsudek ze dne 3. října 2006, *FKP Scorpio Konzertproduktionen* (C-290/04, ECR 2006, s. I-9461).
- Rozsudek ze dne 26. října 2006, *Commission / Italy* (C-371/04, ECR 2006, s. I-10257).
- Rozsudek ze dne 9. listopadu 2006, *Chateignier* (C-346/05, ECR 2006, s. I-10951).
- Rozsudek ze dne 9. listopadu 2006, *Turpeinen* (C-520/04, ECR 2006, s. I-10685).
- Rozsudek ze dne 1. ledna 2007, *Lyyski* (C-40/05, ECR 2007, s. I-99).
- Rozsudek ze dne 18. července 2007, *Hartmann* (C-212/05, ECR 2007, s. I-6303).
- Rozsudek ze dne 18. července 2007, *Geven* (C-213/05, ECR 2007, s. I-6347).
- Rozsudek ze dne 11. září 2007, *Hendrix* (C-287/05, ECR 2007, s. I-6909).
- Rozsudek ze dne 24. ledna 2008, *Payir a další* (C-294/06, ECR 2008, s. I-203).
- Rozsudek ze dne 10. července 2008, *Jipa* (C-33/07, ECR 2008, s. I-5157).
- Rozsudek ze dne 17. července 2008, *Raccanelli* (C-94/07, ECR 2008, s. I-5939).
- Rozsudek ze dne 11. září 2008, *Petersen* (C-228/07, ECR 2008, s. I-6989).
- Rozsudek ze dne 4. června 2009, *Vatsouras and Koupatantze* (C-22/08 a C-23/08, ECR 2009, s. I-4585).
- Rozsudek ze dne 16. července 2009, *von Chamier-Glisczinski* (C-208/07, ECR 2009, s. I-6095).
- Rozsudek ze dne 10. září 2009, *Commission / Germany* (C-269/07, ECR 2009, s. I-7811).
- Rozsudek ze dne 4. února 2010, *Genc* (C-14/09, ECR 2010, s. I-931).
- Rozsudek ze dne 29. dubna 2010, *Commission / Netherlands* (C-92/07, ECR 2010, s. I-3683).
- Rozsudek ze dne 2. prosince 2010, *Vandorou and others* (C-422/09, C-425/09 a C-426/09).

- Rozsudek ze dne 10. března 2011, *Casteels* (C-379/09).

SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

Časopisy

- WHELANOVÁ, Markéta Sociální výhody vyplývající z práva ES. IN: *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*, 2004, roč. XII., č. 9, s. 328-333. ISSN 1210-6410.
- Judikatura Evropského soudního dvora. 2011, roč. 8, č. 4-5, s. 253. ISSN 1214-6005.
- 341. Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. února 1974. Giovanni Maria Sotiu proti Deutsche Budenspost. Věc 152/73. IN: *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2011, č. 4-5, 8. r., s. 260-264. ISSN 1214-6005.
- DOLEŽIL, Tomáš. Volný pohyb osob a občanství EU. IN: *Jurisprudence: časopis o evropské, české a slovenské judikatuře a evropském právu*. 2005, r. XIV, č. 4, s. 40-43. ISSN 1212-9909.
- OUTLÁ, Veronika. Úprava práva pohybu a pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků na území členských států EU. *Jurisprudence, časopis o evropské, české a slovenské judikatuře a evropském právu*. 2005, roč. XIV, č. 4, s. 19-26. ISSN 1212-9909.
- VAVRÁK, Tomáš. Volný pohyb osob. *EMP*, roč. XII, rok 2003, č. 4, s. 23-25. ISSN 1212-9909.

Brožury

- EVROPSKÁ KOMISE. *Chcete pracovat v jiném členském státě EU? Zjistěte, jaká jsou vaše práva!* Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006. 40 s. ISBN 92-79-01879-5.
- EVROPSKÁ KOMISE. *Právo svobodně se pohybovat a žít v Evropě: příručka občana EU o jeho právech*. [Lucemburk?] [s.n.] 38 s. ISBN 978-92-79-15760-8.
- EVROPSKÁ KOMISE. *Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení: jaká máte práva, jestliže se pohybujete v rámci Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. 61 s. ISN 978-92-79-14192-8.
- EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Potvrzení volného pohybu pracovníků: práva a hlavní vývojové změny*. V Bruselu dne 13.7.2010. KOM(2010) 373

v konečném znění. 17 s. [online].[cit. 18. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0373:FIN:CS:PDF>>.

- KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států*. V Bruselu dne 10.12.2008. KOM(2008) 840 v konečném znění. 13 s. [online].[cit. 18. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0840:FIN:cs:PDF>>.

Internetové zdroje

- JURMAN, Miroslav. 15810. *Co znamená volný pohyb osob v EU?* [online]. Epravo, 21. února 2002 [cit. 17. prosince 2011] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/co-znamenava-volny-pohyb-osob-v-eu-15810.html>>.
- VALEČKOVÁ, Pavla. *Volný pohyb pracovníků*. [online]. Právní rádce, 23. června 2004 [cit. 18. listopadu 2011] Dostupné na <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-14535250>>.
- *Fact sheets: Infectious diseases*. [online].[cit. 15. prosince 2011]. World Health Organization. Dostupné na <http://www.who.int/topics/infectious_diseases/factsheets/en/index.html>.
- *Příručka pro uživatele: Směrnice 2005/36/ES: Vše, co chcete vědět o uznávání odborných kvalifikací: 66 otázek a 66 odpovědí*. [online].[cit. 18. listopadu 2011]. 39 s. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/guide/users_guide_cs.pdf>.